

EEN SCHADUW LEVENSLANG

COCON

CONTACTBLAD VAN DE VERENIGING OUDERS VAN EEN VERMOORD KIND

JAARGANG 11 NUMMER 4

DECEMBER 2011

REDACTIE COCON

**Lucrea Kern
Paul Kuiper
Rien Verbiest
Wil Vreeburg**

**tel. 024-3241320
tel. 074-2439826
tel. 023-5263518/06-48137424
tel. 073-6563206/06 15087935**

**l.kern@kpnplanet.nl
kuiper.p@tiscali.nl
rienverc@xs4all.nl
wvreeburg@home.nl**

Illustraties Lucrea Kern.

Reacties, verhalen, gedichten en nieuws naar:

**Redactie COCON
Wil Vreeburg
Klein Brabant 171
5262 RS Vught**

De volgende Cocon verschijnt op 15 maart 2012.

Kopij vóór 15 februari sturen naar het redactieadres.

De redactie behoudt zich het recht voor te lange bijdragen indien nodig in te korten.

BESTUUR VOVK

**Jan van Kleeff
Frits de Jong
Ron Sluijs
Annie Beerkens
Monique Haster**

**voorzitter
secretaris
penningmeester
bestuurslid
bestuurslid**

**telefoon 06-46 09 88 71
Moeselschansweg 36 6005 NA Weert
bankrekening: ING 28 33 50**

VAN DE REDACTIE

Decembermaand, maand van terugkijken en vooruitzien. Waar kijkt u op terug en waar kijkt u naar uit in het komende jaar 2012? Voor elk van ons een individueel gebeuren. Heeft u het afgelopen jaar uw kind verloren, dan kijkt u wellicht uit naar het komend jaar, waarin u wat meer rust hoopt te vinden in de chaos die een dader, de moordenaar van uw kind, bij u heeft achter gelaten.

Is het inmiddels tien jaar of langer geleden, dan kijkt u terug op tien jaar worstelen om uw verdriet en uw woede de baas te kunnen blijven. Zoveel verschillende situaties en zoveel verschillende soorten van verdriet.

Ze hebben ons bij elkaar gebracht in een vereniging waar niemand lid van zou willen zijn. Hoe paradoxaal.

Tijdens een bijeenkomst in Leusden heeft Marinus van den Berg gesproken over Rouwen in de tijd. Hij maakte een schets op het bord waarop te zien was hoe vertakt ons verdriet wordt beleefd. Hoe wij ons gedragen tegenover de verschillende disciplines waarin wij verkeren. Het gezin, het werk, familie, vrienden en kennissen. Afhankelijk van de omgeving waarin we ons bevinden, zullen wij ons verdriet aan de orde stellen, of niet. Hebben wij toevallig zeer inlevende vrienden, familie of kennissen, dan kunnen we daar wellicht troost uit putten.

Het is mijn ervaring, dat na vijftien jaar, ik het gevoel heb, dat weinig mensen in mijn omgeving nog zien en weten, hoezeer mijn hart nog elke dag bloedt om de dood van mijn dochter Caroline.

Hoe belangrijk het voor mij is dat haar naam genoemd wordt, en dat wordt steeds minder. Wanneer ik iemand ontmoet met dezelfde naam, dan slaat mijn hart een moment op hol.

Zoals tijdens een etentje waar iemand zich voorstelde als Caroline. Niemand begrijpt of ziet aan mij tijdens het kabbelende gesprek aan tafel, dat telkens wanneer Caroline wordt aangesproken, mijn hart dat sprongetje maakt en mijn gedachten tijdelijk afdwalen naar mijn kind, hoe vermoeiend zo'n situatie is.

Of tijdens een geanimeerde bijeenkomst van onze leesclub, als het onderwerp Eurodysney aan de orde komt.

Jongens, hoe leuk is dat, wij zijn met onze kleinkinderen gezellig naar Eurodysney geweest, en genoten dat die kinderen hebben. Luide bijval van de leesclubvriendinnen.

Ik viel stil en zag plotseling onze zoektocht naar Caroline voor me, die op Eurodysney begon. De kamer begon een beetje te draaien, ik zag de leesclubvriendinnen van een afstand praten en lachen. Nee, niemand die de link legde naar mijn situatie, terwijl het dezelfde leesclubvriendinnen zijn, die vijftien jaar geleden in verbijstering onze zoektocht volgden.

Nu ben ik toch een beetje aan het terugkijken en ik wil zo graag op een positieve manier vooruit kijken.

De gulden middenweg dan maar, een beetje weemoed en een beetje optimisme, op naar het nieuwe jaar. Namens de redactie van de Cocon wens ik u een gezond en waakzaam jaar, met hier en daar een zonnetje dat door de wolken breekt en uw hart een beetje verwarmt.

Wil Vreeburg

*P.S. Reacties zijn altijd van harte welkom!
Bent u het ergens hartgrondig mee oneens, of hebt u suggesties, laat het ons weten, dat maakt ons blad levendig en actueel.*

VAN HET BESTUUR

Beste lotgenoten,
Sinds het verschijnen van de september uitgave van de Cocon, zijn er weer tal van ontwikkelingen geweest waar ik u graag deelgenoot van maak.

In de vorige Cocon heb ik u geïnformeerd dat de Vaste Commissie voor Veiligheid en Justitie na het zomerreces een zitting zou organiseren met deskundigen van slachtoffer hulporganisaties, jeugdzorg, kinderpsychologie e.d. om hen over de positie van kinderen als nabestaanden van geweldsslachtoffers te horen. Inmiddels heeft deze hoorzitting eind september plaatsgevonden. De volgende stap in het proces is het formuleren door de betrokken politici van een advies aan de Tweede Kamer om de wet aan te passen.

Op 24 september vond een indrukwekkende Dag Herdenken Geweldsslachtoffers plaats in De Wijk in de gemeente Wolden.

In aanwezigheid van Koningin Beatrix en Staatssecretaris Teeven werd het monument Het Onbevattelijke, ook wel Muur tegen Geweld genoemd onthuld. Een woord van dank is op zijn plaats aan allen die deze dag tot een onvergetelijke hebben gemaakt.

In september is er gestructureerd overleg gestart tussen Fonds Slachtofferhulp, Slachtofferhulp Nederland, ADS, VVRS, VOVK en Universiteit Tilburg (Intervict) over belangenbehartiging van slachtoffers en nabestaanden. Inmiddels heeft al een aantal gesprekken plaats gevonden.

Op verzoek van de stichting Restorative Justice Nederland vond een gesprek plaats met de voorzitter van de stichting Maria Leijten, rechter in Amsterdam, over de vraag hoe nabestaanden van slachtoffers van geweldsdelicten denken over herstelrecht.

De stichting was door Staatssecretaris Teeven gevraagd om een advies te schrijven over een mogelijke rol van herstelrecht in het Nederlands rechtssysteem.

In september heeft het bestuur gesproken met Jaap Sluis, PR en communicatie deskundige. Een zeer waardevol gesprek. Naar aanleiding van ons gesprek zal Jaap Sluis richtlijnen voor ons opstellen hoe om te gaan met media. Regelmatig blijven ons verzoeken bereiken voor medewerking aan radio, tv of schrijvende journalistiek.

Het bestuur werd positief verrast door de aankondiging van Leo Fijen, schrijver van het boek "Leven met de dood", dat hij de opbrengst van het boek ten goede zal laten komen aan de VOVK. Wij kennen Leo Fijen als programmamaker van KRO/RKK (o.a. de tv-serie "Het drama van...") en schrijver van diverse boeken. Het bestuur werd uitgenodigd bij de boekpresentatie in Amsterdam aanwezig te zijn. Onder de genodigden bevonden zich nabestaanden van de geweldsslachtoffers die in tv serie aan het woord kwamen. Ondergetekende heeft bij de boekpresentatie een toespraak gehouden over wat het boek met prachtige gedichten en persoonlijke verhalen, betekent voor nabestaanden. Op onze website vindt u meer hierover.

In de achterliggende periode zijn er twee bijeenkomsten in Leusden geweest.

Op 3 september mochten wij Mieke Binnema verwelkomen. Zij is mediator bij de organisatie SiB (Slachtofferinbeeld), dochterorganisatie van Slachtofferhulp Nederland. Het doel van SiB is om dader-slachtoffer gesprekken te organiseren en te begeleiden. Uit de discussie met lotgenoten bleek al snel dat velen moeite hebben met een gesprek met de dader, zeker als het initiatief van de dader komt.

In de bijeenkomst van 29 oktober was als gastspreker Marinus van den Berg uitgenodigd. Marinus is een begenadigd spreker en rouwdeskundige. Vele boeken zijn van zijn hand verschenen en hij heeft ook bijgedragen aan "Leven met de dood" van Leo Fijen.

Met zijn thema “rouwen in de tijd” wist hij de lotgenoten zo te boeien, dat werd afgezien van de ronde-tafelgesprekken.

Middels de Telegraafactie vorig jaar december “Kerstgroet aan slachtoffers” was ons een lunch aangeboden door de stichting JRE Culibus. Voorafgaand aan de bijeenkomst op 29 oktober mochten wij het culinaire team van Culibus begroeten. Zij zorgden voor een heerlijke 3-gangen-lunch die door alle aanwezigen zeer werd gewaardeerd.

In het kader van de viering van 200 jaar rechterlijke macht in Nederland op 11 november in de Ridderzaal in Den Haag, werd ondergetekende samen met ADS en SHN uitgenodigd voor een gesprek met de voorzitter van het College van Procureurs Generaal, Herman Bolhaar. Bij dit gesprek waren ook aanwezig de Hoofdofficier van Justitie van Rotterdam en Dordrecht en die van Alkmaar. De laatste Hoofdofficier is tevens belast met het landelijk beleid ten aanzien van de positie van slachtoffers en nabestaanden in het strafproces. Het doel van de bijeenkomst was om de heer Bolhaar handvatten te geven voor zijn presentatie over de positie van nabestaanden en slachtoffers bij de viering van het 200 jarig bestaan van de rechterlijke macht.

In oktober bereikte ons het droevige nieuws dat onze lotgenoot Fien van der Ven uit Venray op 54-jarige leeftijd was overleden. Fien was de moeder van Tanja Tijssen die in 1999 om het leven werd gebracht. Namens het bestuur wens ik de familie veel kracht toe het verlies van Fien te dragen.

De voorbereidingen voor de bijeenkomst op 17 december zijn inmiddels in volle gang. Het belooft een prachtig programma te worden. Ik hoop dat velen van u de weg naar “De Kom” in Leusden weten te vinden om onze kinderen te herdenken.

Jan van Kleeff, voorzitter

DE NAMEN VAN ONZE KINDEREN

Er zijn verschillende plaatsen waar de namen van onze kinderen te zien zijn en in beeld komen. Regelmatig ontvangen wij vragen tijdens bijeenkomsten over de procedures die gevolgd moeten worden om de naam van uw kind ergens op te krijgen of juist te verwijderen. Omdat het noemen van een naam of het in beeld brengen van een naam erg belangrijk kan zijn voor een stuk (h)erkenning, zetten we de gang van zaken nogmaals voor een ieder op een rijtje.

Namenlint

Tijdens de Dag van Herdenking Geweldslachtoffers (DHG), wordt er sinds 2001 gelopen met een groot wit namenlint. Het lint is ontstaan op initiatief van een lotgenoot in 1999. Het idee sprak velen aan en heeft derhalve een landelijk vervolg gekregen. Ieder jaar lopen de nabestaanden op de DHG ter herdenking met het lint door een bepaalde stad. De overleden kinderen worden dan letterlijk gedragen en het onrecht wordt getoond aan omstanders.

Om de naam van uw kind op dit lint te krijgen kunt u contact opnemen met secretaris Frits de Jong. Hij draagt er dan zorg voor dat de gegevens bij de stichting DHG komen. Houdt u er rekening mee dat het verwerken van uw aanvraag en het vervaardigen van het namenlint enige tijd in beslag neemt. Wilt u dat de naam van uw kind tijdens de DHG van 2012 op het lint vermeld wordt, doet u de opgave dan zo mogelijk voor 1 juli 2012. Wij zorgen dan voor een goede afhandeling.

Hoorn 2008

Het Onbevattelijke en hoe verder?

Op 24 september 2011 is in De Wijk bij Meppel het monument "het Onbevattelijke" in het bijzijn van Hare Majesteit de Koningin onthuld. Velen van u waren bij deze gebeurtenis aanwezig.

Het is de bedoeling dat op deze muur tegen zinloos geweld de namen van slachtoffers komen te staan. Het is nog niet duidelijk of er aan deze naamsvermelding kosten verbonden zullen zijn.

Over de procedure die hiervoor gevolgd dient te worden, is op dit moment nog niets bekend. Verwacht wordt dat hier in het voorjaar van 2012 meer duidelijkheid over zal komen. Tegen die tijd zult u daar als lid van de VOVK nader over worden geïnformeerd.

Het spreekt voor zich dat als u een naam verwijderd wilt hebben, dezelfde procedures gevolgd kunnen worden.

Foto in Cocon

In iedere Cocon worden de foto's van de kinderen geplaatst die in de komende periode hun verjaardag zouden vieren. Staat de foto van uw kind er niet bij, stuur dan een foto, met achterop de naam van uw kind alsmede de geboorte en sterfdatum naar de redactie van de Cocon, t.a.v. Wil Vreeburg, Klein Brabant 171, 5262 RS Vught.

Wilt u dat de gegevens van uw kind verwijderd worden uit deze rubriek, stuur dan een mailtje naar wvreeburg@home.nl of bel 073-6563206. Voor een spoedige afhandeling wordt dan door de redactie zorg gedragen.

Website

Wie naar de website www.vovk.nl surft (beslist aan te bevelen, want het bestuur doet er de laatste tijd alles aan om de site up to date te houden) ziet dat er bovenin een namenlint meeloopt waarop de namen van onze vermoorde kinderen staan.

Wilt u de naam van uw kind hier bij hebben, staat er een fout in de naam en/of wilt u de naam gewijzigd hebben, neemt u dan contact op met Ron Sluijs via ronsluijs@gmail.com of via 06-30182115.

Hij onderhoudt het rechtstreekse contact met de webmaster en zal er op toe zien dat de wijzigingen zo snel mogelijk worden doorgevoerd.

RECTIFICATIE

In het septembernummer heeft de redactie een pijnlijke fout gemaakt. Bij de voorstelronde van de vrijwilligers zijn de foto's van Jolanda en Ria namelijk verwisseld! Het spijt ons erg Jolanda en Ria, bij dezen dus een rectificatie met de eerste zin van jullie voorstelling erbij.

Jolanda Lohmann

Op 27 januari 1946 ben ik in Utrecht geboren als middelste van een gezin met drie kinderen.

Ria Schurer

Ik ben Ria Schurer, 64 jaar, weduwe en ik heb drie kinderen en drie kleinkinderen.

1000 x excuus!

En een stil applaus voor jullie werk!

ANTWOORDEN VRAGENLIJST

Het afgelopen jaar is veel werk gestoken in de vragenlijst die u door het bestuur is voorgelegd. Het bestuur had de behoefte om zich te toetsen aan uw mening en ideeën betreffende uiteenlopende zaken zoals:

Wat is het doel van de vereniging en wat willen we bereiken;

Verwachtingen omtrent de bijeenkomsten;

Houding ten opzichte van samenwerking met ander verenigingen;

Is het bestuur voldoende benaderbaar;

Is de Cocon voldoende spreekbuis van bestuur en de leden;

Hoe kunnen we leden meer betrekken bij de vereniging, enz.

Op 28 mei jl. heeft het bestuur zich gebogen over de uitkomsten van de vragenlijst en een actielijst opgesteld. Van de 28 actiepunten die uiteindelijk geformuleerd zijn, kunnen o.a. de volgende punten genoemd worden:

Presentielijst bij de bijeenkomsten;

Actief persbeleid en communicatieplan;

Rol van de vrijwilligers;

Meer aandacht voor de website;

Te vervullen posities (bestuur en commissies) bundelen in een vacaturebank;

Mogelijke bijeenkomsten met andere verenigingen in de regio;

Commissiewerk meer in kaart brengen;

Meer inbreng van de leden in de Cocon.

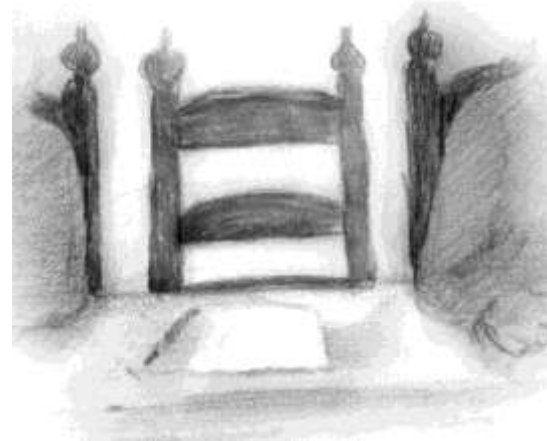
Het op een informele wijze afsluiten van de bijeenkomsten in Leusden onder het genot van een hapje en drankje, aandacht voor de website, presentielijst, het voorstellen van de vrijwilligers in het juni- nummer van de Cocon e.d. zijn voorbeelden van wat inmiddels al gerealiseerd is. Zaken zoals het formuleren van een persbeleid en communicatieplan, zijn in ontwikkeling. Een recent gesprek met een communicatiedeskundige is een eerste aanzet om tot een communicatieplan te komen.

Een van de zaken die onoplosbaar zijn voor het bestuur is dat velen onder u de afstand naar Leusden ver vinden. Dit wordt onderkend, maar geografisch gezien is Leusden een unieke plek waar de VOVK dankbaar gebruik van blijft maken. Met interessante sprekers en onderwerpen die actueel of boeiend zijn, wordt u vroegtijdig in kennis gesteld door voor-

aankondigingen in de Cocon en door e-mail-berichten. De uitgewerkte vragenlijst is voor alle leden beschikbaar. Omdat het gaat om een document van 14 bladzijden, verzoeken wij geïnteresseerde lotgenoten ons te laten weten of zij een exemplaar of via email of via de post wensen te ontvangen. Graag opgave aan Frits de Jong via f.de.jong33@kpnplanet.nl of telefonisch 0495-539987.

Vacaturebank

Iedereen weet wat er bedoeld wordt met het woord 'vacature'. Wellicht is het dan ook overbodig de verklaring er aan toe te voegen. Toch is een woord vaak bekend bij het publiek maar wordt er onbewust voorbijgegaan aan de betekenis of de bedoeling ervan. Waar gaat het hier om? Aandacht voor een vacature-bank. Het bestuur heeft gemeend om als vaste rubriek in de Cocon een vacaturebank op te nemen. Vacatures denkt u, werken daar zoveel mensen? Nee dus, toch maar wat uitleggen.

Een vacature is een 'lege' werkplek binnen een organisatie. Voor werkplek kun je ook lezen: "een aantal activiteiten of acties voor of namens de organisatie". Die organisatie betreft hier dus de VOVK. De VOVK heeft geen werknemers in dienst zoals dat in algemene zin als betaalde krachten wordt gezien.

Maar de VOVK heeft wel een bestuur bestaande uit bestuursleden en een verenigingsblad waaraan door redactieleden wordt gewerkt en verschillende commissies die gerund dienen te worden met leden die daar minstens belangstelling of kunde in hebben.

Mede naar aanleiding van de antwoorden in de vragenlijst denkt het bestuur dat een vacature-bank erg van nut kan zijn. Immers het wordt dan als vaste rubriek onder de aandacht

gebracht. Nu is het bv zo dat bij een bestuurswisseling, overeenkomstig de statuten, het bestuur aan de gang gaat om binnen haar directe omgeving dit zo eenvoudig mogelijk op te lossen. Voor diegene die niet altijd in staat is om naar Leusden te komen of die om wat voor reden dan ook tijdelijk niet zo bij de les is, lijkt dit vaak een onderonsje, een opzette van het bestuur. Voordat 'men' het weet zit er een ander. En dan hebben we het alleen nog maar over het bestuur en niet over de commissies en de Coconredactie. Een vacaturebank die bij herhaling in de Cocon wordt geplaatst geeft dus het bestand aan van "lege werkplekken". Op dit moment vraagt het bestuur uw interesse voor de volgende posten:

Kandidaat-bestuurslid

In verband met het aftreden van Frits de Jong op 17 maart 2012 tijdens de Algemene Ledenvergadering is het bestuur op zoek naar een kandidaat-bestuurslid. Aanmelding t/m 15 januari 2012 bij Jan van Kleeff via email j.kleeff3@upcmail.nl of tel.06-51509620.

Buddy

Inmiddels hebben zich aangemeld:

Nico en Joke Lute-Klaes

Jeanette en Frans Martens

Sophia Kammeijer

Rien Verbiest

Aanmelden bij Anja van Wingerden via email info@apreslavie.nl of tel. 06-623391948

Commissies/werkgroepen

1. PR en Communicatie.

2. Juridische, schadevergoedings- en slachtofferzaken. Reeds aangemeld:

Jef Rijsbergen en Franck van Dijk.

3. Buitenland.

4. Regionale bijeenkomsten.

Reeds aangemeld Jos en Wil Vreeburg.

Een aantal lotgenoten heeft zich aangemeld om eenmalig iets voor de VOVK te betekenen. Zodra de gelegenheid zich aandient, zal het bestuur hen benaderen en vragen in een tijdelijke werkgroep zitting te nemen.

In een volgende Cocon zullen wij u nader informeren welke commissies/werkgroepen actief zijn en welke lotgenoten er deel van uit maken.

Rien Verbiest

STUUR EEN E-MAIL!

Om de leden actueel op de hoogte te kunnen houden van allerlei ontwikkelingen is het versturen van een e-mailbericht tegenwoordig het meest efficiënte en vooral het goedkoopste. Helaas merken wij, dat er steeds meer leden bijkomen van wie wij geen goed of helemaal geen e-mailadres hebben.

Inmiddels is dat bijna 1/3 van de leden.

Op zich is dit erg jammer, want dit betekent dat we steeds meer brieven per post moeten gaan versturen om ook deze leden goed op de hoogte te kunnen houden. Hiermee zijn extra kosten gemoeid en het levert ook veel extra werk op. Bovendien krijgen deze leden de informatie veelal later dan via de mail mogelijk is. Daarom een verzoek:

Iedereen die recent de vacature van secretaris per post heeft ontvangen en wèl over een e-mailadres beschikt, wordt verzocht een mail te sturen onder vermelding van e-mailadres VOVK naar

moniquehaster@hotmail.com

Het e-mailadres van waaruit u het bericht verzendt, zal vanaf dat moment worden gehanteerd als adres. Al vast heel hartelijk dank voor uw medewerking.

HET VERHAAL VAN.....

JANNES TILLEMA

Op 3 maart 2010 wordt Jannes Tillema (53) slachtoffer van een roofmoord in zijn woning in Almelo. Maaïke van Leyen doet het verhaal over haar zoon, de moord en haar leven.

"Ze zeggen wel eens dat wij noorderlingen stug zijn maar dat valt best mee hoor. Dat is over de hele wereld hetzelfde."

Dat zijn ongeveer haar eerste woorden als ik haar bij aankomst in Drachten begroet. Ik ben uitgenodigd inclusief een heerlijke maaltijd. Maaïke spreekt gelijk vrijuit: ze komt uit een groot en gezellig gezin van 14 kinderen.

Een gezin met een fantastische moeder en een strenge maar rechtvaardige vader.

Orde, regelmaat en werken was het credo. Haast achteloos zegt ze dat een broer van haar in de oorlog, in Duitsland, is 'vermist'. Dat was de eerste keer dat zij met de dood te maken kreeg waarbij geen afscheid mogelijk was en waarbij vele vragen onbeantwoord bleven.

Maaïke komt van het platte (boeren)land en is als meisje vroeg getrouwd. Uit haar eerste huwelijk komen vijf kinderen. Bij de geboorte van de vijfde komt haar man 'uit de kast' en verdwijnt voor goed uit haar leven. Zestien jaar lang moet ze de kinderen alleen opvoeden.

'Ik heb eigenlijk altijd in de zorg gewerkt. Totdat ik met mijn 45 jaar kanker kreeg en mijn baarmoeder en eierstokken verwijderd werden. Daar ben ik gelukkig goed uitgekomen en ik ben toen terecht gekomen in de activiteitenbegeleiding.' In 1977 hertrouwt

Maaïke en als haar tweede man in 1995 overlijdt is ze weer alleen en blijft alleen.

Gelijktijdig toont ze haar dankbaarheid door te zeggen dat ze zo'n geluk heeft gehad omdat alle kinderen zo 'goed groot' geworden zijn en er niemand op het foute pad is gekomen. Het waren creatieve kinderen die zich zelf gelukkig goed bezig konden houden. Maaïke vertelt over haar kinderen onder het sombere motto: 'als je veel hebt kun je veel kwijtraken'. Haar dochter Willy, de oudste, is al op haar 55e jaar aan darmkanker overleden. Jannes, haar tweede kind is haar dus ontnomen. Dan komt Geuchien, de middelste. Hij is technisch medewerker bij Philips. De op een na jongste is Maaïke, een gezonde vrouw die werkt als verpleegkundige in de gezondheidszorg. We kennen haar als regelmatige begeleidster van haar moeder bij de bijeenkomsten. Japie, de jongste, houdt aan de gevolgen van een hersenbloeding direct na de geboorte een waterhoofd over. Als baby al, blijft hij achter bij zijn ontwikkeling en hij wordt slechts 13 jaar oud. En dat hele relaas dus gezien in het licht van een alleenstaande werkende moeder!

Jannes is begenadigd met veel creatief talent. Als kunstschilder maakt hij de mooiste creaties, echter om rond te komen heeft hij een deelbaantje bij de gemeente nodig.

In 1992 trouwt Jannes in Turkije met een Turks meisje. Het huwelijk wordt echter niet erkend; Jannes geeft later ook toe dat het een schijnhuwelijk betrof. Hij kon het geld zo goed gebruiken. Zij wordt als illegale gezien en door de vreemdelingenpolitie Nederland uitgezet. Jannes onderhield wel contact met familie van haar (schoonzus en broer) in Nederland. Toen zij hoorde dat Jannes was overleden kwam ze direct terug naar Nederland om zonder een woord Nederlands te spreken, alsnog de treurende weduwe uit te hangen.

Als je in Turkije trouwt is dat automatisch in gemeenschap van goederen en is het bekend bij het Turks consulaat in Den Haag. Ze heeft er werk van gemaakt om weduwepensioen te krijgen. Dat het haar gelukt is, is oké als je er recht op hebt, zegt Maaïke. Daarna is ze naar Turkije teruggekeerd. Maar 'over' is het niet.

Jannes is in zijn eigen huis vermoord. Dus dat moest eerst uitgebreid worden onderzocht en daarna schoon worden gemaakt voordat het vrijgegeven kon worden. Maaïke had intussen gezien dat er een mooi schilderij met tulpen

hing dat ze graag als aandenken had willen hebben. Maar het pakte heel anders uit. 'Toen we eenmaal in het huis konden was het te laat, geen tekeningen, schilderijen of meubels waren nog aanwezig. Het hele huis was door de Turkse 'familie' leeg gehaald. De familierechercheur is er nog achteraan gegaan maar zonder resultaat. 'Zij' is de wettelijke echtgenoot, dus de helft van de schilderijen is voor haar. Ze reageert echter nooit meer en houdt zich zoek.

Jannes is op 3 februari 2010 in zijn huis in Almelo overvallen, hij zat achter zijn schildersezel. De dader dacht dat er niemand thuis was en heeft hem met iets scherp zoals een schaar vermoord. Hij heeft nog geprobeerd te vluchten en is toen in de tuin waarschijnlijk doodgebloed. De dader had het gemunt op zijn schilderijen. Hij had de kunstwerken op een aangrenzend dak gegooid en daarna huisgenoten van hem gebeld om ze op te halen. Om circa 17.00 uur is het gebeurd en ze hebben hem om 20.00 uur gevonden. De buurman tegenover hem heeft de politie gebeld omdat de voordeur al uren openstond.

's Morgens om 6 uur werd ik gebeld door de Turkse familie. Een zoon van de Turkse vrouw, een student, woonde bij Jannes in en is een hele nacht vastgehouden als verdachte. Vandaar dat die familie al op de hoogte was en reageerde. Pas om 9 uur werden we officieel door de politie van Almelo in kennis gesteld. Het was nogal druk op het politiebureau omdat de dader al gepakt was.

Bij een andere inbraak is een invalide vrouw van 73 jaar eveneens vermoord. Doordat de gezinszorg 's morgens aanbelde en er niet open werd gedaan, werd die vrouw gevonden. Bij een derde inbraak in dezelfde straat is hij tegen de lamp gelopen. Buren hoorden glasgerinkel, hebben de politie gebeld en daardoor is hij

opgepakt. Langzamerhand werd de lugubere roof- en moordtocht toen duidelijk.

Je kunt je niet voorstellen dat zo'n vriendelijke, vredelievende en zachtaardige man zoiets overkomt. Hij was behoorlijk verminkt, ook de invalide vrouw was vreselijk toetgetakeld. Kennelijk is de Poolse dader onder invloed van alcohol en drugs aan het werk geweest. Zijn huisgenoten hebben niet gereageerd op zijn verzoek en hebben bij het telefoongesprek gezegd dat hij moest maken dat hij wegwam

Maaïke vindt ze net zo schuldig, ze hadden de politie moeten waarschuwen.

'We hebben 'hem' twee keer gezien in de pro-forma zittingen. Het is mij echter worst hoe of wat voor persoon het is. Wat ik ook denk of doe, een dergelijke vent verandert niet en ik vind het niet waard om er een ogenblik mijn gedachten aan te besteden. Hij is een nul voor mij en ik wil er mijn gevoel niet op loslaten. Mijn gevoelens wil ik tonen aan mensen die het waard zijn, maar niet aan zo iemand'.

"Bent u al in het tekenlokaal geweest" werd me bij schoolgesprekken steevast gevraagd om me een hart onder de riem te steken naar aanleiding van zijn andere resultaten. Jannes was geen studiebol, hij wilde tekenen en hij kon tekenen. Hij maakte heel vroeg al hele stripverhalen. We woonden naast de lagere school en er was een onderwijzer die nogal hard kon bulderen. Als die meester had uitgepakt tegen wie dan ook, kwam Jannes overgevend thuis en wilde hij niet meer terug naar school. Toen hij naar de middelbare school ging en er werd thuis door een meisje aangebeld waarmee hij had afgesproken, zei hij dat hij nu geen tijd had omdat hij net aan het tekenen begonnen was. Hij was dat lieve vrolijke blonde jongetje die ruzie en problemen uit de weg ging. Een bijzonder mens met een hart van goud, vredelievend en sociaal. We wilden van zijn werken een tentoonstelling maken maar dat is door de 'roof' nu onmogelijk geworden.

Samen hadden we diepgaande gesprekken, Hij had een grote interesse, hij filosofeerde. Hij hield uiteraard van kunst, maar ook van lezen en van muziek. Hij wist veel van politiek en wist goed wat er in de wereld speelde. Zondagsmorgens belde hij altijd; ik mis die

gesprekken die we met elkaar voerden en de diepgang ervan. Jannes kon zijn gevoelens moeilijk onder woorden brengen maar uitte zich in de kunst. Je zag daar zijn worstelingen in. Het veranderde ook met de tijd mee, evenals de gebruikte kleuren. Soms sombere kleuren en dan weer een periode met fleurige tinten. Als moeder begreep ik hem. Ik snapte wat hij moeilijk onder woorden kon brengen.

‘Wat moet Jannes nog geleden hebben, zijn zo mijn gedachten. Hoe hij stierf op die koude avond in februari en zo alleen, die gedachten zijn onverdraaglijk. Heeft hij geschreeuwd, om hulp geroepen, wat waren zijn laatste woorden of wat heeft hij gedacht?’

Vragen en nog eens vragen waar we nooit antwoord op zullen krijgen. De pijn en de kou die hij gevoeld moet hebben, die pijn en die kou zijn ook steeds lijfelijk in mij aanwezig. Hoe kon hem dit overkomen. Ik zal deze afgrijselijke waarheid nooit kunnen bevatten. Jannes krijgen we niet meer terug en onze straf is levenslang. Soms troost ik me met de gedachte dat ik niet de moeder van de dader ben. Zo’n daad is immers onomkeerbaar. Ik zou als moeder niet kunnen leven met de gedachte dat mijn zoon een ander van zijn kostbare bestaan, het leven, heeft beroofd. Daar zou je dan toch niet mee kunnen leven. Maaïke geeft me het volgende gedicht mee:

*Tijd heelt geen wonden
Tijd leert je leven met verdriet
en wachten zeer geduldig
tot je weer schoonheid ziet
en de liefste herinneringen zo diep vertakt
zijn in je ziel
dat de zere plekken kunnen overgroeien.*

(onbekend)

Als ik uit het Friese op zondagavond terug naar huis rijd, overpeins ik het gesprek.

Wat een bijzonder mens die Maaïke, denk ik. Zo veel kwijtgeraakt, zo veel verdriet meegemaakt. Zo hard moeten werken voor het gezin dat haar zo ontvalt. En dan overwegen dat het voor de moeder van een moordenaar onverdraaglijk is.

Begrip en mededogen als moeders onder elkaar, de dader daarbij geen enkele gedachte toekennend. Mooi mens, mooie jongen...terwijl de duisternis mijn tocht langzaam vervaagt.

Rien Verbiest

NEDERLANDS RECHT

Sjoerd Rutten is op 12-11-2007 door geweld om het leven gekomen tijdens de jaarlijkse paardenmarkt in Lottum. Nu bijna 4 jaar later is de dader eindelijk op 18 oktober j.l. in de gevangenis in Sittard vastgezet.

Even voor uw beeldvorming wat feiten op een rij: 12 november Sjoerd wordt doodgeslagen. De dader zit alles bij elkaar 7 maanden in voorarrest. Dan beslist de rechter in Roermond dat het géén doodslag is en wordt hij veroordeeld voor 3 jaar waarvan 1 jaar voorwaardelijk. Tevens beslissen de rechters dat hij tot de uitvoering van zijn straf naar huis kan. Het O.M. gaat in hoger beroep omdat dit niet meegaat in de uitspraak van de rechtbank en vindt dat het minimaal doodslag zou moeten zijn. Op 6 mei 2009 doet het Hof van Den Bosch uitspraak en wordt de dader veroordeeld voor 4 jaar voor DOODSLAG.

Wederom kan de dader met zijn ouders naar huis om de straf in vrijheid af te wachten.

Hij gaat in cassatie bij de Hoge Raad der Nederlanden in Den Haag. Er volgt een tijd van twee jaar wachten om op 26 april 2011 te horen dat de cassatie niet ontvankelijk wordt verklaard en dus de uitspraak ten uitvoer gebracht kan worden.

Maar ambtelijke molens draaien langzaam.

Na vele telefoontjes naar de rechtbank in Den Bosch moet de dader zich uiteindelijk op 18 oktober melden voor zijn straf die, na aftrek van de 7 maanden voorarrest en de VI (Vervroegde Invrijheidstellings-regeling), loopt tot eind november 2013.

Voor ons is dit alles een onaanvaardbare gang van zaken maar zo zit het Nederlandse recht in elkaar. Wij zijn Sjoerd bijna vier jaar kwijt en krijgen hem door toedoen van de dader nooit meer terug. Die moet eindelijk zijn straf uit gaan zitten en dat geeft mij een tijdje rust. Baarlo is tijdelijk verlost van dit individu dat nooit gemeend zijn spijt heeft betuigd en het ook niet waard is om bij naam genoemd te worden.

*Annie Beerkens, de moeder van Sjoerd,
publiceerde dit in een plaatselijke krant.*

HET IS AL ZÓ LANG GELEDEN...

“Het is al zó lang geleden” is een nieuwe rubriek, gelijkend op: “Het verhaal van...” Het verschil is dat het hier een inmiddels “vergrijsd” verhaal betreft, waarbij vooral aandacht besteed wordt aan de vraag van hoe het leven inmiddels verlopen is voor de nabestaanden.

Een bezoek aan Ineke en Harry Tjeerdsma.

Jeroen Polderman † 22 december 1997

De 29-jarige Jeroen Polderman werd in de Lijnbaansgracht gegooid, raakte onderkoeld en overleed elf dagen later in het ziekenhuis. Jeroen had de Hogere Hotelschool in Maastricht gevolgd en woonde en werkte daarna in Amsterdam.

Zijn oud-studiegenoten waren inmiddels over de gehele wereld uitgezworven. Op 21 december kwam hij tezamen met hen om een feestje te bouwen. Het was een leuke avond geweest en 's nachts op weg naar huis werd Jeroen overvallen door twee mannen die op geld uitwaren. Jeroen wilde zijn portemonnee niet afgeven en het ontaarde in een handgemeen. Gewond werd Jeroen in de gracht gesmeten. Hij vocht in het ijskoude water voor zijn leven; vanwege de hoge kademuur kon hij er niet uit. Na circa 20 minuten werd hij door omstanders uit het water gehaald. Met spoed werd hij zwaar onderkoeld (24°C) en reanimerend naar het AMC gebracht waar hij een eerste operatie redelijk doorstond. Maar wie was hij eigenlijk?

Jeroen had geen identiteitspapieren bij zich. Een bierviltje met daarop een telefoonnummer gekrabbeld van een van zijn oude studiegenoten zette de politie op het spoor. Ineke, zijn moeder, die in Zutphen woonde en

werkte, werd zo in de vroege ochtend gebeld. Ze moest snel wat voor haar werk regelen, pakte spulletjes en snelde naar Amsterdam.

In het AMC werd ze opgevangen door een gastvrouw die haar naar de afdeling bracht.

De schrik sloeg om haar hart. Ze herkende hier niet haar zoon. Met toeters en bellen aan het bed om hem op te warmen. Een opgeblazen lichaam. Jeroen was niet echt bij kennis terwijl de politie hem wilde ondervragen. Het was alsof ik door een stroomversnelling in een slechte film terecht kwam.

De recherche ving me gelukkig goed op.

Met Jeroen was geen contact mogelijk; op een dag had hij nog een korte opleving en daarna was hij nog slechts klinisch in leven.

Zijn nieren werkten niet meer, hij moest steeds onder het mes en werd ondertussen kunstmatig in leven gehouden. De dagen gingen aan me voorbij zonder verbetering, geen sprankje hoop was er meer, hij gaf geen enkele reactie.

Er was hersenbeschadiging geconstateerd.

Ik dacht: dit is een kasplantje. Dit wil ik hem niet aandoen. Dat wil hij zelf toch ook niet.

Zijn (oudste) broer die in Amerika woonde heb ik in kennis gesteld en hij is zo snel mogelijk over gekomen. Zijn vader waarmee we geen contact meer hadden heb ik via via ingelicht om hem de kans te geven om mogelijk afscheid te nemen. Die zat in Indonesië en op het bericht dat het 5 voor 12 was, heeft hij niet gereageerd. Dit kwam me bekend voor en ik was niet rouwig met de zekerheid dat ik nu in het belang van Jeroen, alles zelf kon regelen.

De kerstweek verstreek en het ging zo slecht dat ik dacht 'hier moet een einde aan komen'. Ik waagde het niet het bij de artsen naar voren te brengen, totdat we met Nieuwjaar een gesprek hadden met de behandelende artsen. Ze stelden voor om de behandeling te stoppen. En ik was het er zo mee eens, daar hoefden we gelukkig niet moeilijk over te doen. Ik gunde hem zó zijn rust; klaar.

Dit was Jeroen niet!

Vrienden en bekenden werden in kennis gesteld, iedereen mocht de andere dag afscheid komen nemen. In het begin dacht ik nog wat een drukte, gedichten werden voorgelezen en muziekstukjes gespeeld. Maar ik gunde deze mensen hun afscheid. Daarna was ik alleen met hem, mijn Jeroen. Ik weet het nog zo goed. De beademing werd afgesloten en het werd stil.

Alles zakte langzaam weg en om negen minuten over twee was zijn lijden voorbij.

Ik was droevig maar opgelucht.

Jeroen, mijn einzalgänger, was er niet meer. Hij had zijn studie zo goed afgesloten, hij had zoveel capaciteiten, maar toch koos hij voor een simpel ander leven en werkte gewoon in een barretje. Ik vond het wel eens jammer maar ik had ook begrip voor zijn leefwijze. Zijn vrienden begrepen hem ook niet, maar de contacten waren prima. De rechercheurs heb ik gevraagd om in vol ornaat de begrafenis bij te wonen. Zij waren zo'n steun, alle lof voor hen! Daarna kwam ik nog in allerlei verwickelingen terecht. Jeroen bleek gewoon niet verzekerd te zijn. Dan ben je 29 jaar en volwassen en je hebt dat soort dingen niet geregeld. Ook was er een huurachterstand. Jeroen was in een kamer gaan wonen die tijdelijk door een 'vriend' werd achtergelaten, zonder goede afspraken. Er bleek een behoorlijke huurachterstand te zijn. Alles kwam op mijn bordje en ik kon het niet betalen. Ik ben wel kwaad op hem geweest dat hij me daarmee opgezadeld heeft. Maar het verdriet dat zijn jonge leven zo abrupt en treurig tot een einde was gekomen, had dan weer de overhand.

Vanaf die 22 december zat ik ziek thuis maar dacht: "Ik moet zo snel mogelijk weer aan de gang." Ik werkte in de particuliere zorg maar kon het nog niet opbrengen. Mijn verdriet smoorde me, ik had het zo moeilijk. Na een maand had ik een afspraak om de volgende dag te beginnen maar de avond ervoor had ik zo'n zielenpijn dat ik wist dat ik de ander dag toch niet op zou staan. Mijn hele lichaam deed pijn en ik had het zo verschrikkelijk moeilijk. 'Laat mij maar dood gaan, ik wil niet meer wakker worden', dacht ik. De pijn van het verdriet nam bezit van me en toen gebeurde het. Ineens kwam Jeroen bij me, een beetje zweverig maar wel aanwezig en hij zei:

'Mama, je moet nu voor jezelf gaan kiezen het komt goed en je zult binnenkort een man ontmoeten. Maar je moet er wel moeite voor doen er oog voor willen hebben. Met mij gaat het goed, laat me maar met rust, ik moet herstellen en jij moet voor jezelf kiezen'.

Terwijl ik bedacht dat dit toch niet waar kon zijn vervaagde zijn beeld en ik riep: 'Jeroen, Jeroen!' Ik had hem nog zo veel willen vragen maar hij was weg. Ik was van de kaart.

Een goede vriendin van me die met haar zoon ook zo iets had meegemaakt belde ik en zij

beaamde de waarheid van de boodschap. 'Als je in het diepste dal van het verdriet zit komt er een keerpunt in je ellende', zei ze me. Het kan. Het frappante was dat ik vanaf dat moment geen pijn meer had, mijn fysieke pijn was over en ik ben op 20 januari weer aan het werk gegaan. 24-uursdiensten bij mensen thuis en dat hielp me op de been. Het is zo mijn manier om met mijn verdriet om te gaan.

Zo'n twee weken later werkte ik in Diever, ik verzorgde daar een vrouw die 's avonds al op bed ligt als ik besluit (toch) TV te kijken. Het programma 'Opsporing verzocht', zou aandacht geven aan de zaak van Jeroen. De recherche gaf aan muurvast te zitten. Op dat zelfde moment zit er een jongeman, opgepakt voor diefstal en vast in Lelystad, eveneens te kijken. Tegen zijn medegevangenen zegt hij heimelijk dat hij daar van af weet en dat hij daar bij is geweest. Dat balletje gaat rollen, hij wordt verhoord en bekend Jeroen na een vechtpartij in het water te hebben gesmeten. Het is een 31-jarige drugs- en alcoholverslaafde.

De ander is altijd onbekend gebleven.

Op mijn werk krijg ik te maken met familieproblemen van degene die ik verzorg.

Juist bij het overlijden van de ouder(s) is de boedelverdeling vaak aanleiding voor conflicten. 'Harry' wordt als bemiddelaar in dat gezin gevraagd en zo leren we elkaar kennen.

Op de dag van de rechtspraak heb ik een goed gesprek met de officier van justitie. De dader had zo veel op zijn kerfstok. Nogmaals benadrukt Ineke het medeleven en de attentheid van de politie en het OM.

Harry gaat met haar mee om te ondersteunen.

Hij heeft verder alles afgehandeld, de contacten met het OM en de advocaten. Ineke wilde per se in de rechtszaal aanwezig zijn om iets tegen de dader te kunnen zeggen. De rechter legt 10.000 gulden schadevergoeding op, maar van een kale kip kun je niets plukken. Zelfs met een advocaat heeft dat ons niets opgeleverd maar dat vindt Ineke eigenlijk onbelangrijk.

Wat haar pijnlijk stoort is de onbehoorlijke manier waarop advocaten hun werk plegen te doen ten opzichte van de daders.

Ze doen er alles aan om voor de dader er een zo laag mogelijke straf uit te slepen. Met opmerkingen, zoals: 'Je moet nooit bekennen, want dan is het moord!' Roof met dodelijke

afloop geeft minder. Het reanimeren bij Jeroen is van het begin af aan niet goed gedaan!

Ook is hij vaak geopereerd en daar kan ook van alles mis gaan. 'Dat soort valse beschuldigingen doen veel pijn en geeft boosheid', zegt Harry.

Een ander pijnlijk hoofdstuk zijn de oude rekeningen die worden opgeëist. Je kunt afstand doen als nabestaande en er zijn fondsen voor. Het leek ons het beste om op die manier alles af te sluiten. Daarmee vervielen alle betalingsverplichtingen, waar onder de achterstallige huur. De vader van de medehuuder schreef mij echter een brief dat je van je kind toch geen afstand doet! Terwijl die man van de hoed en de rand weet. Ook dat zijn zoon tijdelijk wegging en hij niet wilde dat de huur werd opgezegd. Dit soort dingen doen zo'n pijn en blijven je maar achtervolgen.

Wat wel een opsteker was volgens Ineke, is de wijze waarop de politie met haar omging toen zij de kamer van Jeroen mocht bezoeken. Ik had afstand gedaan dus heb je nergens meer recht op. Niet dat Jeroen nou bijzondere spullen had maar er zijn altijd wel kleine en tastbare herinneringen. De agent had op dat moment 'geen aandacht' voor me zodat ik wat in mijn tas kon steken. Dat doet je zo goed!

Want de schok van het sterven van je zoon slaat in als een bom. Ondanks dat ik zo bekend was met de dood. Ik ben, de eerste jaren van mijn leven, eigenlijk meer door mijn grootouders opgevoed, vertelt Ineke en daar zijn dat soort onderwerpen mij met de paplepel ingegeven. Na traditionele bezoeken aan de familie werd ik stevast meegenomen voor een wandeling over het kerkhof. Vanaf mijn 5e jaar, elke woensdag. Grootmoeder vertelde dan hele verhalen over de overleden familieleden en bekenden. Het had zodoende niets naars voor me. Dan denk je 'er is niets meer als je overleden bent'. Maar het kan toch niet zo zijn dat alles over is?

Wat mij helpt is gewoon aan het werk blijven. Mijn familie nam het me kwalijk: 'zij rouwden en ik ging alleen maar aan het werk en dat was niet normaal!' Ook bezocht ik geen psychiater en was inmiddels verliefd op Harry geworden, 'een schande'. Het lijkt wel of de buitenwereld niet geïnteresseerd is in het rouwensleed van een alleenstaande moeder. Ik wist het: ik moest naar mezelf luisteren en wat mijn hart me ingaf volgen. Mijn wijze van overleven navolgen.

Hoe is het leven nu voor jou?

Ik had nooit verwacht dat ik het geluk zo zou terug vinden en dat is een vorm van genade, zegt Ineke. Ik heb een lieve man en ondanks onze moeilijke start is alles steeds beter gegaan.

Harry vult aan: 'We zijn voor de kerk getrouwd omdat het voor ons betekenis had. Ineke is niet zo zeer 'kerks', maar we hebben wel een Godsvertrouwen. Toen ik met haar trouwde was ik wel bang dat ze door het intense verdriet zich van me zou verwijderen en ik haar kwijt zou raken. Dit is god-zij-dank, niet gebeurd. Ik heb zo'n bewondering en respect gekregen voor Ineke. De manier van hoe ze met alles is omgegaan. Ik ben niet de vader van Jeroen maar voel me wel betrokken en verantwoordelijk voor Ineke. Ze doet het zo goed! Je ziet namelijk vaak dat slachtoffers zich zo kunnen vastbijten in negatieve processen, waardoor ze het leven niet meer zien'.

Het feit dat alles niet te vatten is, is ook zo bijzonder en mooi, zegt Ineke. De dood, het leven, is er een God, reïncarnatie? Het is zo bijzonder wat er gebeurt met de ziel. Ik ben geboeid door de dood, ook daarom het werk van me in het Hospice. Hoe triest het ook is maar op een gegeven moment is men uitbehandeld en loopt de ziekte op zijn eind.

In die laatste fase van het leven nog mooie momenten van vertrouwen meegeven. Het is fascinerend om te zien hoe mensen daar mee omgaan. Dat had ik al voor de dood van Jeroen. Overigens weten mijn collega's daar niet dat ik een zoon verloren heb. Ik vertel het alleen maar tegen mensen waar ik me veilig bij voel en dat zijn er maar weinig. Dat ervaar ik ook niet als een gemis. Mensen kunnen daar ook zo van schrikken. Misschien heeft het ook wel te maken met de opmerkingen van mijn familie hoe ik me zou moeten gedragen. Ik wil ook geen uitverkorene zijn.

Wat ik heb ervaren is onwijs mooi: in elk lijden zit ook een keerpunt van genade, er is altijd wel iets wat je een zet geeft om weer door te kunnen gaan.

Als ik afscheid neem van Ineke en Harry ontmoert me hun geluk samen. Als ik ze uitzwaai komt het op me over alsof ik ze nog een lang en gelukkig leven toewens.

Rien Verbiest

IEDER ZIJN MENING

Dag Paul,

*Hoera, ik ben oma!
Dat is toch het eerste wat je denkt als je eerste kleinkind wordt geboren.
Maar hoe ga je dat oma-schap invullen?
Naast dat gevoel van vreugde steken ook andere gevoelens de kop op.
Het is zover, ik ben oma en mijn kleinkind is bijna zes maanden oud. Eenmaal in de week ben ik oppas-oma. Een groentehapje maken, luiers verschoneren, in bedje leggen voor zijn middagslaapje, als de zon schijnt een wandelingetje maken. Zo wandelde ik door Nijmegen en kwam terecht in een klein parkje. David sliep als een roos, ik zette mij op een bankje en keek naar dat tevreden gezichtje met die kleine glimlach om de mond, hoe mooi, hoe puur en ongeschonden.*

*Plotseling merkte ik dat er twee dikke tranen langs mijn wangen liepen. Ik was terug in de tijd dat mijn kleine Carolientje in de wagen lag. Mijn tevreden gemoed was verdwenen, ervoor in de plaats kwam een gevoel van spijt, teleurstelling, woede ook.
Woede om het feit dat ik daar nu in Nijmegen zat alsof de wereld volmaakt was, maar die wereld is helemaal niet volmaakt.
Mijn kind dat ik ooit zo koesterde als nu de kleine David, is dood, is vermoord. Wat heeft ze allemaal meegemaakt, en ik hoorde haar schreeuwen. En het leek alsof ik een knop omdraaide. Mijn gevoel was weg. De kunst van het niet-voelen, noemt mijn jongste dochter dat. Verdrietig liep ik terug naar het huis van mijn zoon en schoondochter.
Die ochtend had mijn zoon gevraagd: "Hoe voelt dat nou mam, om oma te zijn?" En ik had geaarzeld met mijn antwoord omdat ik het op dat moment niet goed wist. Wat voelde ik?
Ik dacht aan jou, Paul, hoe beleef jij dat nou, jij bent al verschillende keren opa geworden. Kun jij weer voor honderd procent genieten van het geluk dat je andere kinderen ten deel valt, zonder telkens terug te denken aan Maaïke, die dit allemaal moet missen?*

Lieve groet, Wil

Dag Wil,

*En ik ben opa!
Ja, zo gaat dat met kleinkinderen: je hoeft er alleen maar van te genieten. Jij hebt de lusten en de ouders de lusten en de lasten!
Als ze komen logeren, hebben ze al dagen van tevoren lol en wij zetten van alles klaar: een tafeltje en een stoeltje uit een vroegere kleuterschool, een schoolbank met een kruk uit weer een andere school, twee houten bankjes van toen ons eerste kind klein was en een kinderstoel van meer dan 40 jaar oud.
Wat doe je met je kleinkinderen?
Je doet de gewone dingen zoals boodschappen in het winkelcentrum en tijd speelt plotseling geen rol meer: of je er nou een half uur of anderhalf uur over doet. Er is ook zoveel te zien onderweg!*

*Onwillekeurig denk je dan weer aan hoe je, lang geleden, met Maaïke dezelfde dingen deed en je denkt ook: "Maar Maaïke zal dit nooit meemaken!"
Zoals ze zoveel dingen niet meer meemaakt: ze is geen schooljuffrouw geworden, geen moeder, geen tante, zoveel niet.
Maar omdat zij niet meer met haar nichtje en neefjes om kan gaan en daar van genieten, doen wij het in haar plaats.
Ik heb ergens wel eens gezegd: "Maaïke spreekt niet meer, dus doe ik het voor haar, ben ik haar woordvoerder."
Maar ook weten we hoe ze uitbundig van het leven zou genieten en nu zij dat niet meer kan, proberen wij het te doen: van onze kinderen, van hun kinderen, van het huwelijk van Gertske, Maaïkes jongste zus (die inmiddels al 8 jaar ouder is dan Maaïke ooit geworden is!). Wij proberen het leven te leven zoals we dat ook gedaan zouden hebben met Maaïke.*

Het doet pijn dat zij dit alles niet meer mee kan maken. Let wel: het doet ons pijn dat zij dit niet meer kan meemaken. Ons lieve kind heeft van dit alles geen weet en daarom leven wij haar leven voort.

Lieve groet, Paul

MIJN ALTAARTJE

Nee, ik noem het geen altaartje.
Gewoon een plekje.
Een paar planken in een kast.
Maar wel een kast van Suzanne.

In februari 2008 startte ze met een opleiding Engelse literatuur aan de universiteit te Groningen. Voor ze hieraan begon was ze een aantal universiteiten afgeweest om te onderzoeken of deze haar mogelijkheden konden bieden. Suzanne moest leven met zware lichamelijke beperkingen, waardoor aanpassingen nodig waren.

Dit zag je aan haar buitenkant niet altijd af. Suzanne leefde volgens het principe: "Eerst zie je mijn persoonlijkheid en o, ja, lichamenlijk kan ik niet alles."

Wijs geworden door een vorige studie in de valide wereld was ze daarom goed gaan onderzoeken wie echt met haar wilde meegaan op haar studierpad. Een goed gevoel had ze van Amsterdam en Groningen. Ik hoopte dat het Groningen werd. Veel veiliger voor haar dan Amsterdam, dacht ik. Wel ver, maar we hebben onze kinderen altijd meegegeven: je moet daar gaan waar je toekomst ligt.

Het is nooit te ver voor ons. We komen wel.

Op het plankje staat een lijstje met daarin twee pasfoto's. Eén is Suzanne vlak voor ze aan de studie begint. Een pasfoto voor haar studentenpas. In haar ogen lees ik de vastberadenheid om deze studie te doorlopen om later haar eigen brood te kunnen verdienen. Belangrijk omdat ze ook wilde gaan zorgen voor haar pleegdochtertje Alkistis. Ze wilde haar het liefst later adopteren als ze genoeg inkomsten had. Alkistis is het meisje op het andere fotootje.

Een klein gehandicapt meisje, verblijvend in een opvangtehuis in Athene voor lichamenlijk en geestelijk gehandicapte kinderen. Suzanne heeft hier een jaar vrijwilligerswerk gedaan.

We zijn bij haar op bezoek geweest en hebben een afdeling mogen bezoeken. Ik wilde al die kinderen wel meenemen. Ze werden lichamenlijk goed verzorgd hoor, maar er was geen gelegenheid om iets anders met ze te doen en dus lagen ze een groot deel van de dag op hun bedjes.

Ik vroeg Suzanne hoe ze het hier uithield. Mijn toen 22-jarige dochter gaf mij een wijs antwoord: "Mam, als je een paar kinderen hier wat levensvreugde kunt schenken heb je veel gedaan. Als je ze allemaal wilt helpen, bereik je niets en ben je met drie weken hier overspannen weg."

Verder staan op het plankje een paar herinneringen uit de Griekse tijd. Schelpjes, die ze verzameld had bij een nacht waken om babyschildpadden naar zee te helpen en een klein armbandje. Voor wie, ik weet het niet. Misschien wel voor Alkistis. En dan herinneringen van haar Loesje-schrijver zijn, haar muziek, een nog niet gebruikte toegangkaart voor een concert en nog veel andere dingen.

Ook ligt er haar bril. Suzanne had ongeveer min tien. Dus zonder hulpmiddelen zag ze niet veel. Er ligt een glas uit. Ze moet hem opgehad hebben die avond dat ze vermoord is.

Ook haar horloge had ze om. Haar Hemahorloge. Het tikt nog. En draagt sporen van bloed op het bandje. Bloed waarvan ik niet weet of ik er van houden kan of moet verafschuwen. Want Suzanne heeft teruggevochten en haar aanvaller verwond. Maar het is haar horloge en heel dicht bij haar geweest in die tijd van grote nood.

Op de tweede plank staat een aantal knuffels, waaronder oma beer. Deze beer is altijd, vanaf haar veel te vroege geboorte, bij haar geweest. En toen we haar verjaardag (25, een bijzondere verjaardag) gingen vieren op 9 oktober 2008 heb ik oma beer ook meegenomen naar Groningen. Die moest er bij zijn.

Dat was de laatste keer dat ik Suzanne levend gezien heb.

Mijn laatste woorden aan haar daar waren: "Ik hou van je" en Suzanne zei: "Ik hou van jou". Toen zwaaiden we en gingen terug naar Eindhoven.

De kasten met deze planken uit Groningen staan nu in ons huis in Suzannes kamer.

Elke keer als ik er langs kom pak ik iets op en altijd haar horloge, omdat dat zo dicht bij haar was toen ze zo in nood was.

In de muur op 24 september jongstleden wilde ik een gedichtje achterlaten met een reis-Boeddha, die ik Suzanne ooit gegeven had.

Ze was er heel blij mee.

Het lukte me niet om ze daar achter te laten.

Ze zijn weer mee naar huis gekomen.

Het gedichtje wil ik wel hier even schrijven.

*Je leeft jouw leven op je eigen wijze
Wij hebben altijd gezegd:
Ga daar waar je toekomst ligt
Wij komen wel naar je toe
Geen plaats is te ver*

*Nu ben je op reis gegaan
Naar ergens waar het wel te ver is
Waar we je nog niet kunnen volgen
Nog niet mogen volgen
Hoe graag we ook zouden willen*

*Lieve dappere meid,
Je wilde voluit leven
Die kans is je ontnomen
Een mooi mens is weggevaagd
Een leven is zomaar ontnomen*

*Suzanne,
Onze dochter
De pijn is niet te bevatten
We doen ons best
Wij houden van je*

Mama en Papa

Jeannette Martens

HALLO RIEN,

Israëlische kinderen; deze pps kreeg ik in 2005 opgestuurd door mijn Israëlische vrienden. Als niet joodse, niet Israëlische zou ik willen dat de Palestijnse kinderen op deze video te zien zouden zijn. Katja, onze dochter is vermoord door haar vriend terwijl zij lag te slapen in haar bed in Stroo. Katja heeft in Israël gewerkt in Kibbutz Bar Am, dit was in 1996.

Ik waarschuwde haar, ik vreesde toen regelmatig datgene wat je zoon Reinier is overkomen in Israël. Ons meisje heeft in Israël een mooie tijd gehad, zij heeft daar mooie vriendschappen gesloten, heeft veel ervaring opgedaan. Zij is naar het graf van Yitzhak Rabin in Yerusalem gegaan. Zij was in die tijd erg onder de indruk van de moord op hem. Toen zij bij zijn graf stond kon zij niet bevroeden dat zij op 22 februari 2001 ook door moord om het leven zou komen. Een meisje met zoveel "vrede" in haar hart.

Jaarlijks geven wij het Joods Nationaal Fonds de opdracht een boom te planten in het woud van Yitzhak Rabin, vanwege Katja's geboortedag. Er staan nu elf bomen, dus het is al een behoorlijk bosje aan het worden.

Wij hopen dat eens onder die lommerrijke bomen Palestijnse en Israëlische kinderen samenspelen, samen de schaduw vinden voor verkoeling. Het moet toch eens lukken, is mijn hoop.

Ik was juist zo diep ontroerd toen ik je verhaal in de Cocon las. Ik weet van mijn vrienden in Israël dat zij rust willen, een normaalleven, net zoals de Palestijnen diep in hun hart dit zullen wensen. Wie wil niet in vrede leven? Laten wij hen beiden ondersteunen, de Israëli en de Palestijn. Beiden zijn de weg kwijt. Zelf heb ik in Israël gewerkt in 1970 en 1971. Altijd bewapend de plantage in, 's nachts werd er door militairen gepatrouilleerd. Veel gezien. Ik hoop je eens te ontmoeten, Shalom!

Beb Suringa

WRAAK

Al jaren hebben wij contact met elkaar. Zeker tien jaar. Haar enige, lieve en mooie dochter is vermoord en heel lang heeft justitie op het verkeerde spoor gezeten.

Uiteindelijk is alles toch nog goed gekomen en zit de dader voor lang vast. Zoals in bijna alle gevallen van zinloos geweld, is de dader psychisch zwaar gestoord en wacht hem na de detentieperiode een hopelijk long-stay-verblijf in een inrichting.

Wij wisselden lang van gedachten over de mogelijkheid om zelf, buiten justitie om, wraak te nemen op de moordenaar van haar dochter en de moordenaars van mijn zoon.

Beiden wisten we dat dat een gedachtenwisseling was over een daad die in het belang van onze omgeving nooit tot uitvoering diende te komen.

Een tijdje na de veroordeling van de moordenaar van haar dochter schreef ik haar met de vraag hoe onze relatie er verder uit zou zien. Ik was er gehecht aan geraakt.

Ze was heel duidelijk en nuchter. Voor haar was het een afgesloten zaak die alleen in haar hoofd en hart nooit afgesloten zou zijn.

“Ik ben nu gelukkig met mijn man R. We hebben in een ver buitenland een nieuw bestaan opgebouwd waar we gelukkig mee zijn. Stel dat ik die schurk dood. Er komt een volgende dag en nog een en nog een en een maand en een jaar....en dan? Ik in de bak, wat ik overigens niet erg zou vinden. Maar mijn huwelijk dan? Moet R. op mij blijven wachten? Wat wij nu samen begonnen zijn kan hij op zijn eentje nooit aan. Weg met die gedachten.

En als ik dan vrij kom? Is hij er dan nog en moeten we verder in een appartementje in Nederland? Nu leven we in een groot oerbos waar we genieten van de frisse lucht, de vogels, de dieren.

En dan nog het belangrijkste: ik moet zelf verder met de gedachte dat ik iemand heb gedood, ik zelf. Dan heb ik mijn dochter afdoende gewroken, maar wat levert me dat eigenlijk op? Wat doet mijn opvoeding dan en mijn geweten?

Ik sluit het af. Het vreet energie. Ik heb al mijn positieve energie nodig om mijn huidige bestaan zin en vorm te geven. Dat lukt heel

aardig. Ik probeer om me niet te laten afleiden door die verborgen behoefte aan wraak.

Wie weet loopt hij in de bajes nog eens tegen de verkeerde aan....

De brief ging vergezeld van een mooie kerstkaart en een uitnodiging om een keer te komen meegenieten in dat verre buitenland.

In eerste instantie was ik een beetje nijdig, omdat ik het gevoel kreeg een makker in mijn eigen strijd te verliezen.

Op termijn was ik haar dankbaar voor het goede en nuchtere voorbeeld dat zij mij gaf.

Er is toch een nieuw leven mogelijk waar je eigenlijk niet op rekt met dien verstande dat zij natuurlijk “boft “ dat de dader gepakt en veroordeeld is.

Maar ook in mijn geval en dat van zoveel anderen is het goed om op een gegeven ogenblik de negatieve delen van je rouwproces af te sluiten en te proberen weer van het leven te genieten.

De behoefte aan wraak is over. Die kinderen blijven gewoon in ons hoofd en hart wonen. Dat is de beste plek voor hen om te wonen.

*Frank van Dijk,
criminoloog en vader van Bart.*

HET ONBEVATTELIJKE

In de afgelopen meivakantie waren we een midweek in een bungalowpark in Apeldoorn. We hadden op een middag het plan om naar de opbouw van het gedenkmontument in De Wolden in de provincie Drenthe te gaan.

Het was een uurtje rijden en we kwamen langs mooie dorpjes en boerderijen in een rustieke omgeving bij de plaats van het monument aan. In de middle of nowhere, een rustgevende en landelijke omgeving, werd er aan de beginselen van de enorme muur gemetseld. Het was een groot veld met bouwmaterialen, onder bomen met in de wijde omgeving grazende koeien. We hadden geen enkel idee hoe de muur er uit zou komen te zien.

Meneer Boertien was er, zo zei hij, altijd aanwezig om het reilen en zeilen in de gaten te houden. Een voorbereiding van zo'n tien jaar was er aan voorafgegaan met regelen van de plaats en de gemeente- en sponsorgelden om het geheel te kunnen financieren.

Wij kregen een steen van de muur als symbolisch aandenken. Deze staat nu als onze kleine muur in de achtertuin.

De muur symboliseert het sterke bijna niet te ontnemen monument tegen het zinloze geweld wat onze kinderen is aangedaan. In een omarming van steen met krullen uitgewerkt. Voor al onze kinderen, die wij niet meer kunnen omarmen.

Het is onbevattelijk, dat wij allen dit mee moesten maken! Vandaar de benaming aan dit monument gegeven; "Het Onbevattelijke".

Er was in mei van dit jaar nog een hoop werk te verrichten tot de onthulling van de Muur tegen geweld op 24 september.

Die dag waren wij er ook bij.

Te zijner tijd komen er de namen van onze kinderen bij te staan. En als dat gerealiseerd zal zijn, gaan we er zeker weer heen.

Els IJspelder

DHG

Dag Herdenken Geweldsslachtoffers
Zaterdag in week 38 – kan het prozaïscher?

En toch is dat jaarlijks de dag waarop allen die door geweld om het leven zijn gebracht, worden herdacht.

Of liever – op die dag gedenken wij allen die door geweld om het leven zijn gebracht.

Want 'gedenken' betekent ook: tegenwoordig stellen. En door al die foto's, al die gedichten, al die gedachten en het noemen van al die namen waren zij die er niet meer zijn toch tegenwoordig.

Maar wat hadden we het graag anders gezien!

De dag begon als een reünie bij het zien van al die vertrouwde gezichten. Het informele samenzijn met koffie en oranjekoek (!) is misschien wel het belangrijkste van zo'n dag. Maar dit jaar was er meer, dit jaar was er een muur. Eindelijk, na 18 jaar van doorzetten en volhouden staat hij daar, onverzettelijk en tegelijkertijd als een omarming: de Muur tegen geweld.

Muziek en zang, gedichten en toespraken, samen eten, samen praten, voor elk wat wils. En batterijen camera's van diverse media. Storend? Helemaal niet, want deze mensen probeerden onze emoties te vangen in beelden en gesprekken.

Je raakt er toch ook niet over uitgepraat?

Hooggeplaatsten hebben de moeite en de tijd genomen om bij ons te zijn, niet ter opluistering, maar ter ondersteuning en om het belang van deze bijeenkomst te benadrukken. Een burgemeester, een commissaris van de koningin, kamerleden, een staatssecretaris, de minister-president, Hare Majesteit Koningin Beatrix, zij allen mengden zich onder de nabestaanden en spraken met hen en luisterden naar hen en deelden zo in het verdriet van zo velen.

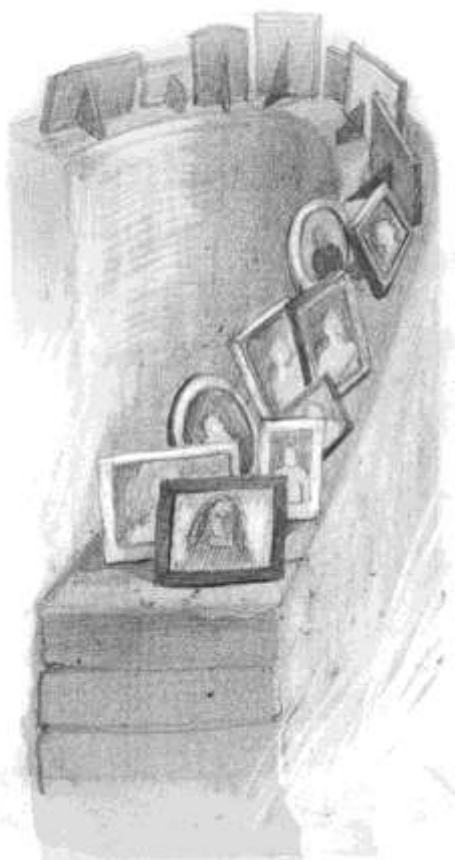
En bij dit alles ging het om die indrukwekkende fotogalerij: bij elke foto een verhaal, bij elke foto een schrijnend verdriet – hartverscheurend. Maar al die mensen, oud en jong – hartverwarmend!

*Een muur van steen
Vol lieve namen
Staat hartverscheurend
Om ons heen*

*Van al die namen
Telt maar één:
Ons kind – ons lieve kind*

*Maar al die lieve
mensen samen
staan hartverwarmend
om ons heen*

Paul Kuiper

*Ik mis de zon op je gezicht
De glans op je haren
Je warme bruine ogen
Die me nu op je grafsteen aanstaren*

*Ik mis je toekomst
De mooie grappige verhalen
De foto's en filmpjes en gedachten
houden je levend
Tessa was negentien jaar zeg ik bevend*

*Ik mis het respect waarmee je werd bekeken
Je bent niet meer zichtbaar
En als slachtoffers worden wij zo behandeld
als onzichtbaar*

*Ik mis mijn dochter elke dag
Dus mooi zo 'n monument als teken
Als teken dat jullie hebben bestaan*

*En hopen op een andere wereld waar met
mensen vreedzaam wordt omgegaan*

Nelly Klaver

Nelly Klaver, de moeder van Tessa, droeg die middag bovenstaand gedicht voor.

KERSTGEDACHTEN

Rouwen

“Loslaten is, hoewel je dit veel hoort, een heel slecht advies. Mensen die je dierbaar zijn laat je niet los, die blijven deel uitmaken van je leven. Je moet weten dat sommige wonden helen, andere worden blijvende littekens en er zijn open wonden. In dit laatste geval is één leven niet genoeg om te helen.

Die wonden moet je schoonhouden, tranen laten komen en over het verlies praten.

Anders gaat de wond etteren en infecteren.”

Een lotgenoot stuurde ons bovenstaande uitspraak die ze gelezen had en haar aansprak. Het citaat bracht mij de ontmoeting in herinnering die ik had in Zuid Afrika, waar ik een weeshuis voor aidswezen bezocht.

Op een zonnige dag bereik ik met een vriend de provincie Limpopo. We zijn op weg naar het weeshuis Samaritan, waar drieëndertig weeskinderen worden verzorgd door zes zwarte vrouwen. De leeftijd van de kinderen varieert van 6 maanden tot 12 jaar.

Allen verloren zij hun ouders door aids.

Als ik arriveer zijn de allerkleinsten thuis. Ze spelen of zitten op de grond. Wat me opvalt is de rust in de kamers, terwijl er toch zo'n 20 kinderen aanwezig zijn.

De kinderen bekijken me aandachtig, een witte mevrouw, dat zien ze niet iedere dag.

Langzaam komen ze dichterbij, een schuift zijn kleine handje in de mijne. Een andere legt haar hand op mijn been en strijkt over mijn arm. Weer een ander drukt zijn gezicht vast tegen mijn lichaam, ik voel de warmte van dat kleine lijfje door me heen gaan.

Een heel klein meisje, genaamd Labo, staat heel stilletjes tegen me aan en kijkt me.

Ze zuigt op haar duimpje van haar rechterhand terwijl ze met haar middelvinger zachtjes langs de wimpers van haar linkeroog wrijft.

Haar grote donkere ogen zijn op me gericht, ik verdrink erin.

Die ogen, een wereld van leed zie ik erin. Oude ogen bij een kind van twee jaar. In de donkere diepte ervan blijven mijn ogen rusten. Het verhaal dat ze vertelt heeft nog geen woorden maar is daarom niet minder verbijsterend. Ze toont mij een wereld die ik niet ken maar waarvan ik de intensiteit kan voelen, een wereld van gemis aan veiligheid, warmte en affectie. Haar zwijgen spreekt boekdelen en ze lijkt te vragen, hou me vast, hou van mij. Ik strek mijn armen naar haar uit en zwijgend nestelt ze zich op mijn schoot.

Ze staart voor zich uit. Ik begin zachtjes te neuriën, met haar kleine lichaampje wiegt ze mee op de maat.

De andere kinderen beginnen aan me te plukken, willen ook.

Als ik Labo weer op de grond zet, schieten haar ogen vol, hou me vast zeggen ze. Ik haast me haar weer op te pakken en zo, de kleine Labo in mijn armen, probeer ik mijn aandacht te verdelen over de kleintjes, die genoeg hebben aan een aanraking, een aai over hun bol, een zachte kus.

Dit is een deel van Zuid Afrika, de weeskinderen van aan aids overleden ouders. Een groep die groeit en groeit.

Wat moet er van deze kinderen terecht komen? Er is nauwelijks geld voor adequate opvang. Het zijn gemotiveerde lieve vrouwen, die zich

het lot van deze kinderen aantrekken en er voor een grijpstuiver hun energie in willen steken.

Zes vrouwen die drieëndertig kinderen verzorgen, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Ze kunnen het nauwelijks aan.

De omstandigheden zijn slecht. De ruimte die ze ter beschikking hebben is niet toereikend. Om al deze hongerige magen te vullen moet elke rand worden omgekeerd. Er moet nodig een andere ruimte beschikbaar komen om ook de nog op een wachtlijst staande weeskinderen op te vangen.

Terwijl ik de dikke pap eet die wordt voorgezet kan ik mijn ogen niet van de kleine Labo met de grote mooie ogen afhouden. Ze blijft me doordringend aankijken. Kan ik haar niet mee naar huis nemen, gaat het door me heen. Haar een beter leven aanbieden, maar ik realiseer me dat dit niet echt een oplossing is. Labo hoort hier, hier zal ze opgroeien in het zonovergoten Zuid-Afrikaanse landschap dat haar thuis is. Ze zal leren omgaan met haar leven zoals dat hier voor haar ligt. Haar ouders zullen slechts gedachten in haar hoofd zijn, twee mensen die ze nooit zal kennen maar die haar het leven hebben geschonken.

Loslaten, geldt dat ook voor Labo? Kan je iets loslaten wat je nooit gekend hebt, hoe leer je leven met zelfs geen herinnering aan ouders die je liefhadden? Deze en vele vragen bestormden mij daar in dat weeshuis.

Weer terug in Nederland prees ik mij gelukkig. De rijkdom die wij hier hebben en die we als vanzelfsprekend ervaren, zo vanzelfsprekend is dat niet. Ik probeerde dat gevoel vast te houden, maar het dagelijkse leven slokte me weer op en al snel is Zuid Afrika een ver land, waar aids-weeskinderen hun weg moeten zoeken en in armoede groot worden.

Soms denk ik aan de kleine Labo met de grote donkere ogen en dan hoor ik haar zeggen: 'ik vraag niet veel, alleen maar, HOU ME VAST.

FATA MORGANA

*Ik ben de afgelopen jaren
een lang en eenzaam pad gegaan
pas nu die jaren zijn verstreken
durf ik er eerst bij stil te staan*

*Door een woestijn van dor droog zand
ploeterde ik langzaam voort
ik reikte naar jouw uitgestoken hand
gebaren slechts, verstomd elk woord*

*Het meertje dat ik van mijn tranen maakte
waarbij jij stil te wachten stond
een fata morgana, maar ik haakte
naar die glimlach om je lieve mond*

*In het geschreeuw der horden
ben jij me steeds vooruit gegaan
je bent een deel van mij geworden
het grootste deel van mijn bestaan*

Wil Vreeburg

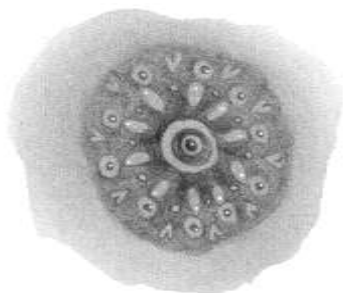

Wil Vreeburg

WIJ HERDENKEN IN JANUARI, FEBRUARI EN MAART 2012

<i>Nadia van de Ven</i>	* 02-01-1977	† 01-10-2002
<i>Angela Zwaan</i>	* 03-01-1980	† 08-06-2007
<i>Han Zantinge</i>	* 04-01-1966	† 06-04-1997
<i>Pepijn Zegers</i>	* 07-01-2004	† 24-02-2008
<i>Reinier Verbiest</i>	* 09-01-1969	† 19-10-1994
<i>Serge Heederik</i>	* 13-01-1971	† 25-05-1996
<i>Helen Saarloos</i>	* 26-01-1970	† 06-02-1999
<i>Gonda Drent</i>	* 27-01-1966	† 12-12-1996
<i>Benjamin Bogaard</i>	* 29-01-1979	† 31-08-1996
<i>Simone van Kleeff</i>	* 30-01-1974	† 25-06-2005
<i>Alexander dalla Croce</i>	* 01-02-1976	† 17-10-1998
<i>Melanie Sijbers</i>	* 04-02-1991	† 07-09-2006
<i>Pascal Keijzer</i>	* 07-02-1991	† 30-04-2007
<i>Wim Ender</i>	* 10-02-1964	† 28-03-1995
<i>John Kleimeer</i>	* 16-02-1961	† 21-08-2003
<i>Minke Kleimeer</i>	* 09-03-1993	† 21-08-2003
<i>Tessa Klaver</i>	* 17-02-1988	† 24-04-2007
<i>Bert Bons</i>	* 17-02-1969	† 24-01-1996
<i>Guillermo Westfa</i>	* 22-02-1978	† 01-11-2009
<i>Brenda Searle</i>	* 24-02-1973	† 05-09-2000
<i>Sjoerd Rutten</i>	* 27-02-1990	† 12-11-2007
<i>Shirley Hereijgers</i>	* 04-03-1978	† 02-05-1997
<i>Natasja Veenman</i>	* 05-03-1971	† 23-04-1997
<i>Maurice Luitwieler</i>	* 08-03-1974	† 20-02-1993
<i>Erik Jongepier</i>	* 10-03-1977	† 11-04-1999
<i>Ilona Németh</i>	* 10-03-1970	† 16-07-2004
<i>Joel Bastiaens</i>	* 15-03-1986	† 28-02-2010
<i>Jeroen van Wamel</i>	* 15-03-1978	† 01-11-1996
<i>Judith Lute</i>	* 23-03-1968	† 03-01-1995
<i>Daniël van der Meulen</i>	* 28-03-1972	† 15-01-2000
<i>Alfredo Korenvaar</i>	* 31-03-1964	† 11-11-2000

Nadia van de Ven

Angela Zwaan

Han Zantinge

Pepijn Zegers

Reinier Verbiest

Serge Heederik

Helen Saarloos

Gonda Drent

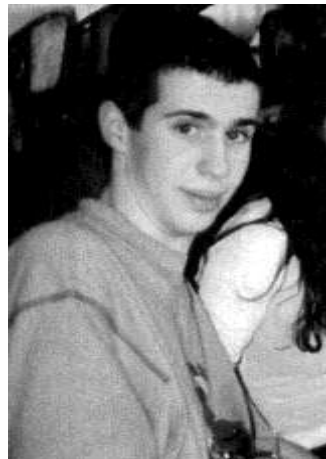

Benjamin Boogaard

Simone van Kleeff

Alexander dalla Croce

Melanie Sijbers

Pascal Keijzer

Wim Ender

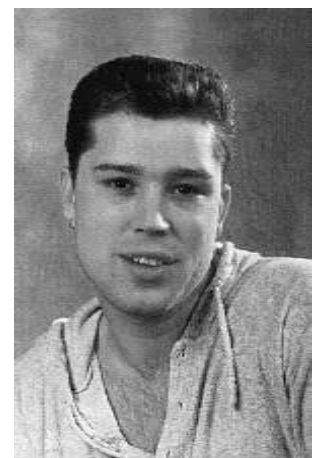
John Kleimeer

Minke Kleimeer

Tessa Klaver

Bert Bons

Guillermo Westfa

Brenda Searle

Sjoerd Rutten

Shirley Hereijgers

Natasja Veenman

Maurice Luitwieler

Erik Jongepier

Ilona Németh

Joel Bastiaens

Jeroen van Wamel

Judith Lute

Daniël van der Meulen

Alfredo Korenvaar

*In het moeras van mijn herinnering
ligt in gestolde tijd
jouw lief gezicht je zachte lichaam
ik raakte je zo intens kwijt*

'LEVEN MET DE DOOD'...

Is de titel van het nieuwe boek van Leo Fijen, met als ondertitel 'woorden die kracht geven'.

Een registratie van nabestaanden na schokkende gebeurtenissen.

Aan de nabestaanden vraagt hij: welke teksten gaven kracht en boden troost?

Leo Fijen (52)

Dezelfde vraag stelt hij ook aan tien belangrijke rouwdeskundigen in Nederland. Welke gedichten bieden rouwende mensen houvast? Marinus van den Berg en anderen lichten in het boek hun troostende teksten en gedichten toe met een persoonlijk verhaal.

De opbrengst van het boek heeft Leo geschonken aan de VOVK. Vandaar dat bij de presentatie onze voorzitter uitgenodigd werd als spreker. Al met al reden genoeg om deze interessante man op te zoeken en wat meer van hem en zijn werk te weten te komen.

Waarom je werk "Leven met de Dood"?

'Dit boek zou er niet zijn als we met de RKK niet de eerste serie van "het drama van" hadden gepresenteerd zoals het drama van Zoetermeer. Daarbij heb ik gezien dat nabestaanden en betrokkenen vaak pas na vijf jaar of meer, er pas echt vrijuit over kunnen spreken.

Het boek omvat een palet van gebeurtenissen waarvan het begin en het einde te maken heeft met moord.

Ik heb met het boek de intentie gehad om woorden te vinden als ze er eigenlijk niet zijn. Daarbij geholpen door getuigenissen van nabestaanden en van tien rouwdeskundigen.

Wijze lessen in poëzie gevat, die je kunt hanteren als je 'daar' in terecht ben gekomen'.

Wanneer was er die behoefte om te schrijven?

Het heeft er altijd ingezet; 't zit in de genen. Ik wil dingen doorgeven. Het kan ook door middel van spreken. Vanavond bijvoorbeeld geef ik weer een lezing. Zwijgen en er bij zijn is 'de eerste taal'. Poëzie is 'de tweede taal'. Soms zijn er woorden die je tot de tweede taal kunt rekenen omdat ze tijdloos zijn. Dit wil ik uitdragen.

Bent u nu geïnteresseerd in de dood of in het leven?

Ik heb geleerd dat de dood me doet beseffen hoe groot het geschenk is van het leven. Als je niet weet hoe en wat de dood kan aanrichten, dan kun je ook nooit bevatten hoe waardevol het leven is. Dus leven met de dood.

Hoe ziet u de pijn van wraakgevoelens?

Ik snap dat vergeven voor nabestaanden bij een moord teveel gevraagd is; dat is onmogelijk. Er zijn betrokkenen van de ramp in Volendam en de catastrofale gebeurtenis in Zoetermeer die ik ontmoet heb en die geen 'onze vader..' meer kunnen bidden of uitspreken. Ik geloof als dat wanneer er een God is hij dat begrijpt. Je kunt die wraak niet persoonlijk nemen. Het is een mechanisme.

Wat is uw mooiste boek?

Tja...misschien het laatste werk wel gezien de respons, de eerste druk is al uitverkocht en dat zegt toch wel wat.

Maar ook het boek over het sterven van mijn vader en Zoetermeer zijn mooi en waardevol. Bij Zoetermeer met name heb ik geleerd dat de impact bij zo'n gebeurtenis heel breed verspreid is. Een buurvrouw bv wordt later in een psychiatrische inrichting opgenomen.

Zo veel mensen zijn de weg kwijt dus het reikt veel verder dan alleen maar de directe omgeving. Ik kon er af en toe gewoon niet mee omgaan, ik droeg het met me mee, werd me verteld. Je kunt dit soort verwerkingen ook niet alleen dragen. Daarom is het zo goed dat een vereniging als de VOVK is. Je hebt mensen nodig die je helpen je kruis te dragen en zicht te hebben op mensen die hetzelfde kruis dragen. Misschien helpt daar het boek 'Leven met de Dood' aan mee.

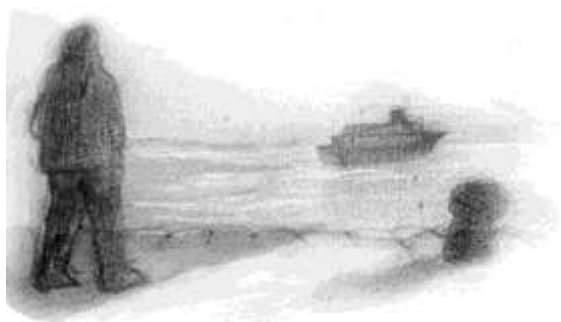
Tussen de vragen door spraken wij o.a. nog over een 'leven na de dood', waarop Leo mij het toepasselijke gedicht 'Sterven' van Hans Mudde (blz. 157) voordroeg.

Rien Verbiest

BOEKPRESENTATIE

Speech ter gelegenheid van de presentatie van het boek, 'Leven met de Dood' van Leo Fijen.

Geachte dames en heren,

STERVEN

*Je ogen zien het varend schip
voorgoed vertrokken van de ka
kleiner en kleiner worden na
tot enkel nog een vage stip
verdwijnt achter de horizon,
waarna een stem terzijde zegt:
'Keer je maar om, nu is het weg,
je deed het laatste wat je kon'.*

*Maar is het weg? Vanuit het zicht
van hier verdween die kleine boot,
maar ginds vaart hij nog even groot
als toen het anker werd gelicht,
en juist als hier klinkt
'laat ons gaan'
roept iemand aan de overkant
al wijzend, wijzend met zijn hand
'Daar komt zij aan,
daar komt zij aan'.*

Hans Mudde

Toen ik op 25 juni 2005 hoorde dat mijn dochter Simone op 31-jarige leeftijd als moeder van twee jonge kinderen was vermoord, kon ik dat aanvankelijk niet geloven. Ik stond met lege handen. Maar hoe hard ik ook probeerde om de werkelijkheid te veranderen, de tijd terug te draaien, het was de waarheid. Ik moest vanaf dat moment leven met de dood van mijn kind. Verder leven met de kennis dat mijn dochter vermoord was. Verder leven om de verantwoordelijkheid voor het opvoeden van haar twee kinderen samen met mijn vrouw voor haar te volbrengen.

Verder leven met de dood.

Voor het verder leven na zo'n ingrijpend drama in je leven bestaan geen handboeken. Soms vind je op elke hoek van de straat troost en begrip. Soms vind je nergens gehoor, ziet niemand wat voor een last je werkelijk draagt. Soms raak je intens gekwetst, voel je het bloed in je aderen koken van boosheid. Soms krimp je in elkaar van een scheldpartij op straat, omdat elke spat agressie je diep raakt. Soms heb je geen flauw idee hoe je verder moet.

Zo verschillend als je als individu zelf met een ingrijpend verlies om kunt gaan, zo verschillend gaan ook alle mensen om met hun eigen rouwproces.

Dat zie ik als voorzitter van de Vereniging Ouders van een Vermoord Kind vooral om mij heen tijdens de periodieke lotgenoten-bijeenkomsten. Buurmans leed verzacht, maar buurmans leed is even zo goed heel divers en krijgt op vele manieren vorm en inhoud.

Juist vanwege de diversiteit waarop mensen hun verdriet beleven, put ook een ieder die verder moet leven met de dood troost en ondersteuning uit verschillende zaken.

Zoete herinneringen en fijne gedachten aan hoe het was, lijken voor velen troostrijk, doch kunnen op bepaalde ogenblikken ook kwellend en schrijnend zijn en het gemis juist accentueren.

Herinneringen zijn hoe dan ook vaak wel het enige dat nog rest. En daarom kunnen herinneringen rechtsom of linksom toch helpen

bij het weer vinden van een weg. Een weg om te leven met de dood van die ander die je zo dierbaar was.

Om herinneringen vast te kunnen houden aan die ene die er niet meer is, zijn veelal woorden nodig. Uitgesproken of in stilte gedacht. Woorden, naast klanken, geuren of beelden die ondersteunen bij het terughalen van hoe het was. Veel lotgenoten van de VOVK zoeken naar vereeuwiging van het leven dat zo abrupt is geëindigd. Wie herdacht wordt, zal immers voort blijven leven in herinneringen. Wiens naam we noemen, zal niet verdwijnen.

Ook bij de behoefte om te vereeuwigen spelen soms enkele woorden op een grafsteen, aaneengeregen woorden tot zinnen op een rouwkaart, of complete verhalen opgetekend in nachtelijke uren in dagboeken een cruciale rol. Want als het zwart op wit staat is het waar, kan het niet zomaar verdwijnen. En wie over iemand anders schrijft die niet meer is, kan die ander op papier laten voortleven.

Er zijn lotgenoten die in hun worsteling om hun verdriet te duiden zelf woorden vinden, zelf gedichten of verhalen schrijven. Er zijn ook lotgenoten die kort of langdurig op zoek zijn naar woorden. Nog steeds zoeken naar tekst om het onbevattelijke te kunnen duiden. Het kan fijn zijn als er woorden gevonden worden om je onmacht te duiden, het kan fijn zijn als iemand ooit iets heeft geschreven wat jouw herinneringen aan degene die er niet meer is levend houdt. Het is meer dan troostrijk als gedichten keer op keer kunnen worden gelezen omdat er erkenning in schuilt van jouw verdriet.

Want woorden, reeds lang geleden geschreven, of kort tevoren bedacht, gedichten met een literair karakter of juist simpel en eenvoudig van geest, kunnen mede bewerkstelligen dat overledenen doorleven in het hart van een volgende generatie.

Persoonlijk verwacht ik dan ook dat vele lotgenoten steun en troost uit het boek kunnen halen dat hier vandaag gepresenteerd wordt.

Zeer verguld zijn wij als VOVK met het gebaar van Leo Fijen dat de opbrengsten van het boek *Leven met de Dood* te gunste vallen aan onze vereniging. Daarin schuilt ook een stuk erkenning van ons lot. Het onrecht dat ons is aangedaan.

Het verdriet dat wij met ons mee moeten dragen. Herkenning van hoe lastig het is om

verder te leven met de dood van je eigen kinderen. Voor die erkenning en herkenning zijn wij allen die hebben bijgedragen aan de realisatie van het boek *Leven met de Dood* zeer dankbaar. Graag sluit ik af met een gedicht dat mij bij het lezen van het boek gegrepen heeft. Het is getiteld *Een Witte Roos* geschreven door Gerard Oostveen:

*“Adem houdt op,
Warmte wordt kilte
Diepe kilte als van dood
En lachen wordt stilte
Echo van vragen
Dat geen antwoord vindt.
Maar een mensennaam
Kan niet vergaan,
Niet verzinken in oneindig niets.
Jouw naam
Heeft klank en toon gezet
In het muziekstuk van ons leven.
We zullen zo ver van jou
En de jouwen verdergaan
In gemis,
Maar ook in vertrouwen dat leven leven wordt
Als er maar genoten wordt,
Gevochten en geknokt,
Geliefd en gelachen.

Zo wordt jouw naam
Een witte roos aan ons hart,
Bloeiend voor altijd,
Geurig en welriekend,
Maar ook doornig stekend,
Want jij bent er niet
Als wij jou roepen;
En ons zoeken
Zal nooit vinden worden,
Geen samen lachen
En geen raken meer.
Maar in de stilte
Zul jij bloeien aan ons hart
Als schitterende herinnering,
Levend, tegen alle weerwil in.
Nee, vergeten zullen wij jou niet “.*

Dank u wel.

18 oktober 2011, Jan van Kleeff.
(Onder redactie van Anja van Wingerden).

"ROUWEN IN DE TIJD"

Leusden, 29 oktober.

Op deze zaterdag is als gastspreker uitgenodigd dhr. Marinus van den Berg (1947) met het thema 'rouwen in de tijd'. Marinus werkt sinds 1998 als geestelijk verzorger en pastor bij de Rotterdamse zorgaanbieder Laurens op de locatie Antonius IJsselmonde en in het palliatief centrum Cadenza. Hij verzorgt lezingen en workshops over thema's als ouder worden, levenseinde, afscheid, verlies en zorg. Hij schreef veel goed ontvangen boeken over verlieservaringen en rouwverwerking. 'Rouwen in de tijd' is zijn laatste werk waaruit hij deze middag voordroeg.

Marinus had zich voorbereid door wat verhalen over ons lotgenoten door te nemen. Zijn start was dan ook onder vermelding dat hij onder de indruk is van 'wij lotgenoten' ervaren bij wat hij noemt de regelrechte 'ramp' die ons leven treft. Er moeten volgens de ervaringen van Marinus andere beelden komen over 'begrippen'.

'Hoe lang is het nu geleden?' Wie rouwt hoort regelmatig deze vraag. Hij komt vaak van mensen die leven in de *haasttijd*, volgens Marinus. Ook nabestaanden zelf kennen deze tijd van vroeger. Na hun verlies zijn ze echter in de *vertraagde* tijd beland. Veel gaat in een slakkengang, het is aanmodderen. Dit verschil tussen haasttijd en vertraagde tijd leidt over en weer tot onzekerheid en onbegrip.

Ook vraagt het rouwen om een ander taalgebruik. 'Heb je het al een plekje kunnen geven?' Alsof het een 'ding' is. Het is verkeerd taalgebruik. Het is geen materie zoals bijvoorbeeld een asbak. Het is iets wat bij je identiteit behoort. Van wat je bent; door wie je gevormd bent; een deel van je hart is. Je kunt geen tijdspad of maatlat leggen op rouwen. Rouwen wordt een deel van je

bestaan. 'Je moet je verdriet niet koesteren', is eveneens een bekende reactie. Volgens Marinus zegt dit veel over het ongemak van degene die het zegt.

Door het meemaken van een moord op een dierbare kom je in 'shock'. In een verdooving plus een hoger bewustzijnsniveau. Je neemt dingen die met de moord te maken hebben heel scherp waar. Je wilt tot in detail weten wat er gebeurd is.

'Luisteren is je laten corrigeren door de ander.' Er is slechts een kleine groep mensen waar je steun bij vindt. Die mensen luisteren naar je.

Ze komen niet met ongevraagde adviezen, wat wel te doen en wat niet te doen. Je verdriet mag er zijn. Deze mensen horen bij de A-groep. Het is meestal een kleine groep van familie, vrienden die je al had en vaak ook mensen die je na de moord hebt leren kennen en waar je onverwachte steun van krijgt (bv. lotgenoten). Verder heb je de mensen die je kent, maar waar je geen of onvoldoende steun van hebt. Deze horen bij de 'K' groep (om een kaartje mee te leggen) volgens Marinus.

Weer aan het werk gaan is ook een onderwerp wat naar voren kwam. De persoon, begrip, het collegiaal vertrouwen, het zijn allemaal zaken die de 'zin' in werk kunnen activeren. Die atmosfeer is bij elke individu, gerelateerd aan zijn omgeving, anders en zal dus nimmer tot een conceptadvies kunnen leiden.

Het was een waardevolle en leerzame middag. Veel onderwerpen werden herkend en de wijze waarop Marinus zijn kennis met ons deelde, was zeer ondersteunend. 'Rouwen in de tijd' - een zoektocht in het landschap van afscheid en verlies- is een boek voor wie zelf rouwt en voor wie rouwende mensen beter wil leren begrijpen om hen te kunnen ondersteunen.

ISBN 978 90 259 60216

Rien Verbiest

CULINAIR LEUSDEN met de CULIBUS

De keukenbrigade van kok Kars van Wechem van het Amersfoortse restaurant de Saffraan kookte op zaterdag 29 oktober in het sterrenrestaurant bus-op-wielen de Culibus voor de VOVK in Leusden.

Naar aanleiding van de kerstactie 'Kerstgroet aan de slachtoffers' van vorig jaar, had de VOVK nog een aanbod staan van de stichting Jeunes Restaurants d' Europe Nederland.

De organisatie rijdt het land door met een bus om mensen in contact te brengen met verantwoord en lekker eten. De touringcar, de Culibus, met topkeuken doet kindertehuizen aan, weeskinderen, achterstandswijken en charitatieve instellingen. De laatste in de rij van het initiatief was de VOVK. De kosten worden opgebracht door sponsoring en verhuur van de bus.

De Saffraan serveerde een driegangen lunch voor onze leden die met een behoorlijke opkomst het zich bijzonder lieten smaken.

Dank aan de initiatiefnemers, een applaus voor de kok en de bediening, alsmede een pluim voor de Saffraan.

Rien Verbiest

EEN STERRENDAG

Op zaterdag 29 oktober was voor een paar uur de achterste bovenzaal van "de Kom" omgetoverd tot een sterrenrestaurant, en het plein voor de Jozefkerk tot een sterrenkeuken. De VOVK kreeg bezoek van de stichting JRE Culibus, dit naar aanleiding van de kerstactie "Kerstgroet aan de slachtoffers" van 2010. Er werd ons een gratis driegangen lunch aangeboden. Het was in één woord echt heerlijk en ontspannen.

Wat later dan gepland ging de vergadering luisteren naar een uiteenzetting door Marinus van den Berg, pastor in palliatief centrum Cadenza in Rotterdam, met het thema "rouwen in de tijd".

Je zou verwacht hebben dat het luisteren naar een voordracht, met een volle maag, een slaperige zaal zou opleveren, maar niets is minder waar.

Pastor Marinus, was voor ons als een herder die middag die de kudde bijeen wist te houden. Hij had zich terdege voorbereid .

Dat bleek uit zijn lange introductie waaruit je kon voelen dat hij zich had ingeleefd in de speciale problematiek die ontstaat als een kind van je, door moord, om het leven komt.

Woorden werden gegeven aan gevoelens die moeilijk onder woorden te brengen zijn.

Zo ook, dat de buitenwereld van je verwacht dat jij je verdere leven moet doorbrengen in rouw. Je mag niet meer lachen, maar je moet huilen en als je niet kunt huilen dan staat dat voor kil en hard.

Stel je deze middag voor.

Als een buitenstaander dit ziet en op de hoogte is dat dit een lotgenotengroep is van ouders,

broers en zussen waarvan een kind, broer of zus door moord om het leven is gekomen.

Hoe is het mogelijk dat deze mensen kunnen genieten van een heerlijke lunch en, men lacht en heeft het goed met elkaar.

Je zou bijna lid willen zijn van zo'n club.

Ja, je mag lachen en ja, je mag huilen en ja, je hoeft niet te huilen als je dit niet kunt.

Al deze gevoelens zijn menselijk en tegelijk geeft dit weer hoe enorm moeilijk het is om te rouwen binnen een gezin.

Het gezin, de hoeksteen, is een begrip, is een systeem het is een team.

Het is een groep mensen die tot elkaar behoren door huwelijk, samenleven en geboorte.

Maar het blijven en zijn verschillende mensen met ieder zijn of haar hebbelijk-of onhebbelijkheden, en mensen die een persoonlijke manier hebben van het uiten van blijheid en verdriet. Dit maakt, met name bij rouwen, dat er een diversiteit van gevoelens aan licht komen en gedrag dat men van elkaar niet (soms nooit) heeft gezien.

Dan blijkt dat rouwen een puur persoonlijk omgaan is met verlies en dit kan de oorzaak zijn van verwijdering en onbegrip.

Er is geen eensluidende manier van rouwen.

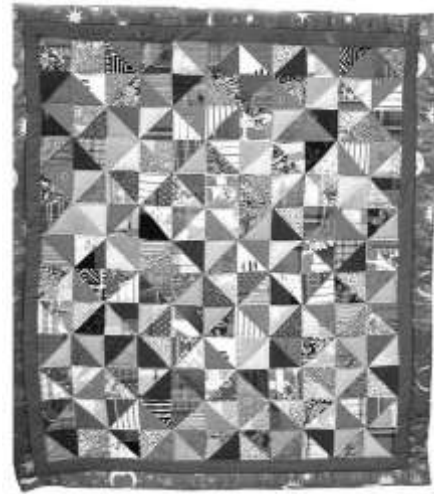
De kunst is om de rouwenden te leren omgaan met ieders persoonlijk verdriet.

Er werden woorden gegeven aan begrippen als schuldgevoel.

Dat ziet men meestal als zwak, maar het laat zien dat je verantwoordelijkheid hebt. Schuldgevoel is niets anders dan dat je wilt beschermen en geeft de onmacht weer die over je komt als je verantwoordelijkheid afgenomen is. Het was een sterrenmiddag!

Jan Camps, vrijwilliger

DE TWEEDE QUILT

De tweede quilt, die door een aantal moeders is gemaakt van stofjes van hun overleden kind, hangt nu in onze gang in huis. Het is voor mij steeds een emotionele aanblik al deze lapjes bij elkaar te zien. Het geheel geeft mij een liefdevol gevoel ter herdenking voor al deze kinderen, aan wie zoveel zinloos geweld is aangedaan. In het kader van de kerkelijke dag van Allerzielen op 2 november had ik het idee om de quilt in de herdenkingsdienst voor in de kerk, zichtbaar voor alle mensen, op te hangen. In overleg en uitleg hierover met de pastorale medewerkster, die dit een goed idee vond, in te voegen in het geheel van de dienst. Het zinloze geweld is in deze tijd ieders aandachtspunt en dat symboliseert deze quilt.

Elk jaar worden op 2 november in de kerken de overledenen herdacht. Het tonen van de quilt gaf een extra dimensie aan deze dienst. De quilt zal met de kerstbijeenkomst in december in Leusden weer aanwezig zijn.

Tot ziens dan!

Els IJspelder

GEACHTE HEER RUTTE,

Wij, ouders van Brenda Searle, wilden u nogmaals danken voor uw aanwezigheid bij de DHG, en het voorlezen van de namen van slachtoffers, vooral uw zorgvuldigheid hierin. Dat u terugkwam op de uitspraak terwijl u langs het lint liep. Ik stond met de naam van mijn vermoorde dochter in mijn handen, tijdens een indrukwekkende dag vol herinneringen, en kon niet reageren. Daarom nog even per mail.

Het betekent veel voor ons dat Brenda Searle nog genoemd wordt, en de steeds wisselende uitspraak raakt ons niet meer.

Wat ons wel raakt is de steeds wisselende behandeling en bejegening van uw ambtenaren. Want wist u dat als een moord in het buitenland plaatsvond je tussen alle regelingen door valt? Sluiting van consulaten legaliseert weliswaar de al bestaande situatie (geen of nauwelijks hulp tenzij er media aandacht is), maar het raakt ons heel erg als er dan gewezen wordt op de eigen verantwoordelijkheid van reizigers.

Brenda was 27, intelligent, hoog opgeleid en een ervaren reizigster, maar vooral een schat van een meid. En ze ging zeer goed voorbereid voor een korte vakantie naar Mexico.

Na acht maanden vermissing werd ze gevonden: beroofd, vermoord en zo maar achtergelaten in de jungle.

Wij hebben de rechtszaak niet bij kunnen wonen omdat de Ambassade en MinBuZa de uitnodiging niet doorstuurden, haar moordenaars zijn vrijgesproken van roof en fraude omdat de Nederlandse Bank en reisverzekering geen aangifte gedaan hadden. En dat raakt ons dan zo verschrikkelijk!

Wij hopen dat door plechtigheden zoals DHG er meer begrip komt voor de problemen waar nabestaanden van moord (ook die in het buitenland) mee worstelen, en danken u nogmaals voor uw betrokkenheid en begrip.

Hoogachtend,

Marjo Searle-van Leeuwen en Geoffrey Searle

REACTIE

Geachte mevrouw Searle-van Leeuwen,

Hieronder volgt een reactie op uw e-mail, waarin u minister-president Rutte bedankt voor zijn aanwezigheid, betrokkenheid en begrip bij de dag van het gedenken van geweldsslachtoffers 2011.

Hartelijk dank voor uw reactie. Wij ontvangen vaker blijken van waardering voor de minister-president. Hij heeft laten weten de woorden van bemoediging en ondersteuning die uit die reacties spreken, zeer te waarderen. Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

*Karin Huberts
Publieksvoorlichter Postbus 51
Informatiedienst*

Noot van de redactie: Een meer formeel en standaard antwoord kan de redactie zich niet voorstellen! Inhoudelijk is niet gereageerd.

ADVOCAAT BIJ VERHOOR

In de Cocon van september is ingegaan op een ingrijpende verandering in het Nederlands strafrecht: verdachten hebben recht op bijstand tijdens verhoor. Uit het politievakblad Blauw is een aantal stukken geciteerd.

In dezelfde uitgave van Blauw is een kritische noot geschreven die wij u niet willen onthouden. Bijgaand de beleving van een onderzoeker naar aanleiding van die wetswijziging.

STATUS APARTE. 1 augustus 2011.

In onze Nederlandse samenleving heeft de advocaat een bijzondere positie. De laatste jaren doet de overheid er alles aan om deze beroepsgroep het erg naar de zin te maken. Eerst hadden we het Salduz-arrest.

Nu is dat via de Europese rechtspraak tot ons gekomen, dus hieraan viel niet te ontkomen. Maar we hebben er wel last van. De advocaat, die moet opletten dat de verhoorders zich aan de regels houden, doet eigenlijk maar één ding en dat is de 'zwijgplicht' opleggen aan zijn cliënt. Via Salduz is nu geregeld dat de advocaat er zeker van kan zijn dat hij deze opdracht voor aanvang van het verhoor aan zijn cliënt kan geven.

Er is nieuwe wetgeving in de maak waarin wordt aangegeven dat een advocaat te allen tijde bij het verhoor aanwezig kan zijn. Zo kan hij tijdens de verhoren goed controleren of verdachte zich wel houdt aan zijn opdracht.

Vooralsnog mag de advocaat zich niet met het verhoor bemoeien. Maar laten we eerlijk zijn, een kuchje zijnerzijds zal voldoende zijn om een verdachte die bijna de waarheid wilde gaan vertellen bij het politieverhoor, te doen

besluiten weer te zwijgen.

Ik was laatst bij een overleg over de aanstaande regelgeving. Justitie, de advocatuur en de politie waren vertegenwoordigd om informeel de meningen te geven over dit onderwerp. Een advocaat vond eigenlijk de regels niet ver genoeg gaan. Hij vond dat de advocaat zich daadwerkelijk moest kunnen bemoeien met het verhoor. Dat vind ik raar. Negen van de tien keer is er helemaal geen sprake van een verhoor als de man of één van zijn collega's bij het verhoor zit. Waarmee moet hij zich dan bemoeien, hij kan toch gewoon doorgaan met kuchen? Voor mijn part neemt hij straks het hele verhoor over.

Er is toch geen eer meer aan te behalen, alle dure verhoorcursussen ten spijt.

Laatst is er weer een maatregel doorgevoerd die de raadsman en -vrouwen moet helpen. Ze mogen elk vijf telefoonnummers doorgeven die via een technische ingreep niet getapt kunnen worden.

Een zegen voor een foute advocaat. Dit is handel. Ik verwacht dat zware criminelen een vermogen over hebben voor een van de vijf aangemelde simkaartjes van de advocaat.

Hij kan vervolgens vrijelijk zijn criminele zaken telefonisch regelen. De advocaat blijft geheimhouder, dus mocht hij met een andere dan de vijf aangemelde nummers een gesprek voeren, dan moet nog steeds het gesprek vernietigd worden.

Dus de toch al niet slecht verdienende advocaat die het niet zo nauw neemt met de beroepseer, kan zich nog meer verrijken!

Het wordt de over het algemeen plichtsgetrouwe, onderbetaalde onderzoeker steeds lastiger gemaakt. Een advies zou kunnen zijn om in de avonduren rechten te gaan studeren, om vervolgens tot de advocatuur toe te treden.

Ik sla overigens een rondje over. Mijn doel blijft om criminelen achter de tralies te krijgen in plaats van op straat.

*Raymond Kolsteren
Onderzoeker in Rotterdam-Rijnmond*

KUNNEN MENSEN IN JE HOOFD KIJKEN ?

Onder dit motto verscheen een rapportage in het blad Blauw van september 2011. Drie interessante items worden hier aangehaald.

Rapportage Pro Justitia

In deze rapportage onderzoekt de psychiater of de psycholoog een eventuele ziekelijke stoornis en/of gebrekkige ontwikkeling van de geestesvermogens van de verdachte. Dit staat verwoord in artikel 39 van het Wetboek van Strafrecht. Onderzocht wordt in hoeverre sprake is van een stoornis en of er een verband is tussen de stoornis en het ten laste gelegde, hoe groot de kans is op herhaling en wat er moet gebeuren om recidive te voorkomen.

Met het in de rapportage geformuleerde advies kan de rechter strafrechtelijke maatregelen opleggen. Doel is een maatregel en/of behandeling op te leggen die de stoornis beïnvloed. TBS is een variant, maar het kan bijvoorbeeld ook middels bijzondere voorwaarden. Bijvoorbeeld doordat de rechter drie jaar gevangenisstraf oplegt, waarvan een jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf en twee jaar behandeling in een kliniek.

Het gaat uiteindelijk niet om het psychische welzijn van de verdachte, maar om het voorkomen van recidive, voor zover dit samenhangt met psychopathologie.

Instellingen voor forensische zorg

Er zijn vele organisaties die forensische zorg aanbieden in Nederland. Sommige vallen onder het ministerie van Veiligheid en Justitie, maar vaker gaat het om particuliere inrichtingen en reguliere GGZ-instellingen, waarbij de Directie Forensische Zorg van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) de zorg inkoop of subsidieert.

TBS-patiënten worden behandeld in een Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC). Dit

is de nieuwe naam voor een TBS-kliniek. Daarnaast zijn de Forensisch Psychiatrische Kliniek (FPK) en de Forensisch Psychiatrische Afdeling (FSA).

De FPK is een gespecialiseerde voorziening in de geestelijke gezondheidszorg met voorzieningen voor zowel behandelingen als beveiliging. Als een behandeling succesvol verloopt, kan de patiënt doorstromen naar een FPA, meestal een aparte afdeling binnen een reguliere GGZ-afdeling waar minder beveiliging is.

Andere instellingen die forensische zorg bieden zijn: reguliere GGZ-zorginstellingen voor verstandelijk gehandicapten, zorginstellingen voor verslavingszorg, reguliere instellingen voor beschermd wonen (RIBW) en forensische klinieken.

Daarnaast hebben psychiatrisch penitentiaire centra (PPC's) alle kennis en faciliteiten in huis om gedetineerden met een psychische stoornis op te vangen en te behandelen.

BooG

De officier van justitie (OvJ) en de rechter-commissaris moeten aan een begin van een strafzaak bedenken of bij de rechtszitting behoefte zal bestaan aan een rapport van een psychiater of de psycholoog.

Die behoefte is in de loop van de jaren negentig sterk toegenomen en doet zich vooral voor bij de ernstige strafzaken in combinatie met opvallende (gedrags)kenmerken van de verdachte. Om in te schatten of een verdachte in aanmerking komt voor een dergelijk onderzoek (rapportage Pro Justitia), wordt het Beslissings ondersteunend onderzoek Geestvermogens (BooG) gebruikt.

Het instrument is bedoeld om elke (zwaardere) zaak –op basis van een aantal kenmerken- af te wegen of een verdachte in aanmerking komt voor een onderzoek.

Kenmerken zijn ondermeer een vermoeden van zwakbegaafdheid of psychopathologie, recente agressieve incidenten en ernstige impulsiviteit. In veel gevallen luidt het BooG-advies om het Nederlands Instituut voor Forensische psychiatrie en psychologie (NIFP) te consulteren. BooG wordt in alle arrondissementen gebruikt door het openbaar ministerie, de rechtbank, en het NIFP.

Er is een BooG voor kinderen en een voor volwassenen.

SLACHTOFFER IN BEELD

SlachtofferinBeeld organiseert slachtofferdadergesprekken. Hierbij komen slachtoffers en daders die door een misdrijf met elkaar zijn verbonden, op vrijwillige basis met elkaar in contact; begeleid door een professionele bemiddelaar. Meestal is een slachtofferdadergesprek de beste optie. In plaats van een gesprek kan ook een briefwisseling plaatsvinden, of een pendelbemiddeling waarbij een bemiddelaar boodschappen tussen beide partijen overbrengt.

Een slachtoffer-dadergesprek, briefwisseling of pendelbemiddeling geeft beide partijen de kans de andere kant van het misdrijf te zien. Door samen naar de gevolgen, motieven en vragen rondom het misdrijf te kijken, kunnen slachtoffer en dader zich anders tot elkaar gaan verhouden. Daders kunnen bijvoorbeeld vragen van het slachtoffer beantwoorden.

Op die zaterdag 4 september is in Leusden als gastspreker uitgenodigd Mieke Binnema van de organisatie Slachtofferinbeeld.

Mieke legt uit dat het een zusterorganisatie betreft onder de vlag van Slachtofferhulp. Slachtofferinbeeld trekt geen partij, ze bemiddelt slechts. Al snel volgen er vragen van bezoekende leden en komen er meningen naar voren. Over het algemeen ziet men het contact met een dader niet zitten. Het levert immers bij voorbaat al emoties op voor 'ons slachtoffers'. En in wiens belang is het?

Mieke erkent dat er een groot verschil zit of er een fiets gestolen is of een moord gepleegd is. Echter het belang van het slachtoffer staat altijd voorop. Daarbij moet men er als het ware van uitgaan dat het slachtoffer een dergelijk contact ambiert. Mieke neemt notitie van de belevingen van onze leden en zegt dit mee te nemen in eventueel te vormen beleid.

Rien Verbiest

NIEUWSFLITSEN

'Advocaten ronselen cliënten in gevangenis'

30 augustus 2011

Strafadvocaten betalen gedetineerden om binnen de muren van huizen van bewaring en gevangenissen cliënten te ronselen.

Dat zeiden twee ex-gedetineerden dinsdag in het programma Nieuwsuur. Ook de Haagse strafpleiter Job Knoester heeft sterke signalen dat collega's op die manier klanten proberen te werven. Volgens de gedragsregels voor advocaten zijn dergelijke praktijken verboden en klachtwaardig. Er zijn echter nog geen zaken bij de tuchtrechter uit voortgevloeid.

Het ontbreekt aan klachten, aldus Michel de Klerk, plaatsvervangend deken van de Orde van Advocaten in Haarlem, en dat maakt het niet eenvoudig om ronselende advocaten aan te pakken. Volgens de door Nieuwsuur geïnterviewde ex-gedetineerden betalen advocaten, afkomstig uit diverse windstreken, vijftig tot tachtig euro per geworven klant, voor gedetineerden een royale bijverdienste.

Voorschot overheid bij claim slachtoffer

1 september 2011

Slachtoffers van misdrijven hoeven over enkele jaren niet meer zelf een schadevergoeding proberen te halen bij de dader. Vanaf 2016 schiet de overheid deze aan slachtoffers voor. Het gaat om een uitbreiding van een bestaande regeling voor slachtoffers van geweld- en zedenmisdrijven. Dat maakte staatssecretaris Fred Teeven donderdag bekend. De bedoeling van de zogenoemde voorschotregeling is dat de Staat geld uitkeert aan het slachtoffer en vervolgens zelf de schade incasseert bij de dader. Het voorschot op de schadevergoeding bedraagt maximaal 5000 euro. Voor slachtoffers van geweld- en zedenmisdrijven geldt al sinds begin dit jaar dat ze recht hebben op een voorschot. Dit gaat op, als de dader na acht maanden na het onherroepelijk worden van het vonnis niet aan zijn betalingsverplichting heeft voldaan. Bij deze groep heeft het voorschot geen maximum. De regeling geldt alleen voor slachtoffers en nabestaanden van wie de dader onherroepelijk

is veroordeeld na 1 januari 2011. Omdat deze regeling voor een aantal gedupeerden te laat komt, treft Teeven een aparte regeling voor nog openstaande schadevergoedingsmaatregelen van voor 1 januari 2011.

'Kinderen in St. Joseph doodgemaakt'

2 september 2011

Een oud-hoofdverpleegkundige van Huize Sint Joseph in Heel, Nico van Hout, zegt van een broeder te hebben gehoord dat in de Limburgse inrichting in de jaren vijftig ongeveer 20 kinderen van het leven zijn beroofd.

Hij deed zijn verhaal zondag in een reportage van KRO Brandpunt. Volgens het Openbaar Ministerie in Maastricht is Van Hout in het onderzoek niet bekend. De Maastrichtse persofficier van justitie Karin Janssen zei zondagavond dat het OM Van Hout gaat benaderen om informatie te verstrekken.

Het OM heeft inmiddels in het onderzoek in beeld welke broeders wanneer en op welke afdeling hebben gewerkt.

Nummerherkenning advocaten operationeel

8 oktober 2011

Om te zorgen dat geheimhoudingsgesprekken tussen advocaten en hun cliënten niet getapt worden, is op 1 september het systeem van automatische nummerherkenning operationeel. Alle advocaten zijn sinds 1 september verplicht hun zakelijke telefoonnummers door te geven aan de Orde van Advocaten. Deze geeft de nummers door aan het KLPD. Het KLPD zorgt dat eventuele taps waarbij deze nummers zijn betrokken direct worden herkend en worden geblokkeerd. De Orde heeft een verordening opgesteld met gedragsregels voor advocaten over het telefoongebruik. Advocaten moeten er onder meer voor zorgen dat de telefoontoestellen met opgegeven nummers niet door derden worden gebruikt en dat zij onmiddellijk melding maken van diefstal of verlies van een mobiele zakelijke telefoon.

Tot nog toe was het zo dat de officier van justitie bepaalde of een afgeluisterd telefoongesprek een geheimhoudersgesprek was en dus moest worden vernietigd. Met het huidige systeem worden de opgegeven nummers direct automatisch herkend en dus niet afgetapt. Advocaten die misbruik maken van het systeem worden strafrechtelijk aangepakt.

Viering 200 jaar rechterlijke macht

13 november 2011

“Het Openbaar Ministerie richt zich op de dader, maar moet staan voor het slachtoffer”, dat stelde Herman Bolhaar, voorzitter van het College van Procureurs-Generaal bij de viering van 200 jaar rechterlijke macht afgelopen vrijdag. Ook het OM bestaat precies 200 jaar.

Dat greep Bolhaar aan om te pleiten voor meer rechten en respect voor slachtoffers van misdrijven. “We moeten ervoor zorgen dat het slachtoffer in de rechtszaal zijn eigen vaste plek krijgt. Dat is pas een erkenning van zijn bijzondere positie.”

Erik van den Emster, voorzitter van de Raad voor de rechtspraak uitte zijn reserves bij de aangekondigde verhoging van de griffierechten.

“Als je toegang tot het recht aantast, bemoeilijk je het samenleven van mensen. Parlement, denk goed na: kijk niet alleen naar de financiële kant maar houd ook de rechtstaat voor ogen.”

AGENDA VOVK 2012

11 februari	bijeenkomst Leusden
17 maart	bijeenkomst Leusden + ALV
21 april	bijeenkomst Leusden
19 mei	voorjaarsdag
2 juni	bijeenkomst Leusden
23 juni	familiedag
8 september	bijeenkomst Leusden
22 september	DHG Den Haag
3 november	bijeenkomst Leusden
15 december	december bijeenkomst

INHOUD

Van de redactie.....	Wil Vreeburg.....
Van het bestuur.....	Jan van Kleeff.....
De namen van onze kinderen.....	
Rectificatie.....	
Antwoorden vragenlijst.....	Rien Verbiest.....
Stuur een e-mail.....	
Het verhaal van Jannes Tillema.....	Rien Verbiest.....
Nederlands recht.....	Annie Beerkens.....
Het is al zó lang geleden.....	Rien Verbiest.....
Ieder zijn mening.....	Wil Vreeburg/Paul Kuiper.....
Mijn altaartje.....	Jeannette Martens.....
Hallo Rien.....	Beb Suringa.....
Wraak.....	Frank van Dijck.....
Het onbevattelijke.....	Els IJspelder.....
Dag Herdenken Geweldsslachtoffers.....	Paul Kuiper.....
Gedichten.....	Paul Kuiper en Nelly Klaver.....
Kerstgedachten.....	Wik Vreeburg.....
Fata Morgana.....	Wil Vreeburg.....
Wij herdenken.....	
‘Leven met de dood’.....	Rien Verbiest.....
Boekpresentatie.....	Jan van Kleeff.....
‘Rouwen in de tijd’.....	Rien Verbiest.....
Culinair Leusden.....	
Een sterrendag.....	Jan Camps.....
De tweede quilt.....	Els IJspelder.....
Geachte heer Rutte.....	Marjo Searle-van Leeuwen.....
Advocaat bij verhoor.....	Raymond Kolsteren.....
Kunnen mensen in je hoofd kijken?.....	
Slachtoffer in beeld.....	
Nieuwsflitsen.....	